

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาการใช้คำศัพท์ของเด็กอนุบาล อายุ 4 ถึง 5 ปี ในกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาของเด็กอนุบาล

ความหมายของภาษา

ความสำคัญของภาษา

ทฤษฎีพัฒนาการทางภาษา

1. ทฤษฎีความพึงพอใจแห่งตน (The Autism Theory หรือ Autistic Theory)
2. ทฤษฎีการเลียนแบบ (The Imitation Theory)
3. ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory)
4. ทฤษฎีการรับรู้ (Motor Theory of Perception)
5. ทฤษฎีสภาวะติดตัวมาแต่กำเนิด (Innateness Theory)
6. ทฤษฎีความสัมพันธ์ (Interaction Theory)

การเรียนรู้ภาษาของเด็ก

1. การเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาของเด็ก
2. พัฒนาการทางภาษาของเด็ก
3. การเรียนรู้คำศัพท์
4. ปัจจัยในการเรียนรู้ภาษา

แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับชนิดของคำ

ความหมายของคำ

ชนิดของคำ

1. คำนาม
2. คำสรรพนาม
3. คำกริยา
4. คำวิเศษณ์
5. คำบุพบท
6. คำสันธาน
7. คำอุทาน

แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับสื่อที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของเด็ก

ความหมายของสื่อ

ความสำคัญของสื่อ

สื่อที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของเด็ก

1. หนังสือภาพ
2. หนังสือนิทาน
3. โทรทัศน์

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาของเด็กอนุบาล

ความหมายของภาษา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้คำจำกัดความของภาษาไว้ว่า 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. ถ้อยคำที่ใช้พูด หรือเขียน เพื่อสื่อความหมายเฉพาะวงการ เช่น ภาษาราชการ ภาษากฎหมาย ภาษารธรรม

2. เสียง ตัวหนังสือ หรือกริยาอาการที่สื่อความได้ เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาท่าทาง ภาษามือ โดยปริยายหมายความว่าสาระ เรื่องราว เนื้อความที่เข้าใจกัน เช่น ตกใจจนพูดไม่เป็นภาษา เขียนไม่เป็นภาษา ทำงานไม่เป็นภาษา

นอกจากคำจำกัดความของภาษาดังกล่าวแล้ว ผู้ที่สนใจศึกษาเรื่องภาษาหลายท่านยังได้ให้คำจำกัดความของภาษาในแง่มุมต่างๆไว้ดังนี้

กำชัย ทองหล่อ (2533) ภาษา เป็นคำสันสกฤต มาจากรากเดิมว่า ภาษ แปลว่า กล่าว พูด หรือบอก เมื่อนำมาใช้เป็นคำนามมีรูปเป็น ภาษา แปลตามรูปศัพท์ว่าคำพูด หรือ ถ้อยคำ แปลเอาความว่า เครื่องสื่อความหมายระหว่างมนุษย์ให้สามารถกำหนดรู้ความประสงค์ ของกันและกันได้ โดยมีระเบียบคำหรือจังหวะเสียงเป็นเครื่องกำหนด

กาญจนา นาคสกุล (2545 : 4-6) ได้ให้ความหมายของภาษาไว้ 4 ลักษณะด้วยกัน ดังนี้

1. ภาษา หมายถึง สัญลักษณ์ต่างๆที่มนุษย์ใช้เพื่อสื่อสารกัน
2. ภาษา หมายถึง ระบบสัญลักษณ์ซึ่งมนุษย์ใช้เพื่อการติดต่อสื่อสารกัน
3. ภาษา หมายถึง ระบบสัญลักษณ์ที่คนกลุ่มหนึ่งๆใช้ในการติดต่อสื่อสารกันในสังคม
4. ภาษา หมายถึง ภาษาย่อย ซึ่งมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปจากภาษาใดภาษา

หนึ่งตามข้อกำหนดต่างๆ เช่น ถิ่นที่อยู่ หน้าที่ จุดมุ่งหมายในการใช้ภาษา และลักษณะฐานะทางสังคมของผู้ใช้ ผู้พูดภาษา เช่น ภาษาถิ่นอีสาน ภาษาถิ่นใต้ ภาษาถิ่นพายัพ หรือกำหนดย่อยลงเป็นภาษาถิ่นเชียงใหม่ ภาษาถิ่นสงขลา ภาษาถิ่นระยอง ฯลฯ

วิจิตรน ภาณุพงศ์ (2532) ได้ให้คำจำกัดความภาษาว่า ภาษา คือ เสียงพูดที่มีระเบียบและมีความหมาย ซึ่งมนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับสื่อความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และใช้ประกอบกิจกรรมร่วมกัน

Francis (1958 อ้างถึงใน อุดม วโรตมสิกขิตต์, 2535) กล่าวว่า ภาษาเป็นระบบที่กำหนดเอาเอง ประกอบด้วยเสียงที่เปล่งออกมา โดยที่กลุ่มมนุษย์ใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคม

Sturtevant (1947 อ้างถึงใน อุดม วโรตมสิกขิตต์, 2535) กล่าวว่า ภาษาเป็นระบบทางเสียงที่กำหนดกันขึ้นเองโดยที่สมาชิกในสังคมร่วมมือและมีปฏิกริยาร่วมด้วย

สมชาย ลำดวน (2526) ได้ให้ความหมายของภาษาไว้ว่า ภาษา คือ วิธีการทำความเข้าใจระหว่างคนกับคน การทำความเข้าใจกันนั้นมีหลายวิธี ถ้าทำอาการบู้ยั้ประกอบหน้าตาท่าทางเพื่อสื่อความหมายกัน ก็เรียกว่าภาษาใบ้ ภาษาธง ภาษาดอกไม้ ถ้ามีการให้สัญญาณด้วยเสียงกลอง การตีเกราะเคาะไม้ หรือการให้สัญญาณด้วยเสียงนกเสียงกาทั้งหมดนี้เรียกว่า ภาษาหูหรือโสตภาษา การใช้ภาษาสัมผัสสลับคำเพื่อทำความเข้าใจกัน เช่น ภาษาของพวกคนตาบอดเรียกว่าสัมผัสภาษา

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาษา หมายถึง ถ้อยคำ หรือสัญลักษณ์ที่มนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อความคิด ความรู้สึก ความต้องการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน

ความสำคัญของภาษา

จินดา เสงสมบุรณ์ (2542 : 8 - 9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไว้ว่า

1. ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างมนุษย์ มนุษย์ติดต่อกันได้ เข้าใจกันได้ก็ด้วยการอาศัยภาษาเป็นเครื่องช่วยที่ดีที่สุด
2. ภาษาเป็นสิ่งที่ช่วยยึดให้มนุษย์มีความผูกพันต่อกัน เนื่องจากแต่ละภาษาต่างก็มีระเบียบแบบแผนของตน ซึ่งเป็นที่ตกลงกันในแต่ละชาติแต่ละกลุ่มชน การพูดภาษาเดียวกันจึงเป็นสิ่งที่ทำให้คนรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน มีความผูกพันต่อกันในฐานะเป็นชาติเดียวกัน
3. ภาษาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ และเป็นเครื่องแสดงให้เห็นวัฒนธรรมส่วนอื่นๆของมนุษย์ด้วย เราจึงสามารถศึกษาวัฒนธรรม ตลอดจนเอกลักษณ์ของชนชาติต่างๆได้จากการศึกษาภาษาของชนชาตินั้นๆ
4. ภาษาเป็นศาสตร์ มีระบบกฎเกณฑ์ ผู้ใช้ภาษาต้องรักษากฎเกณฑ์ในภาษาไว้ด้วย อย่างไรก็ตามกฎเกณฑ์ในภาษานั้นไม่ตายตัวเหมือนกฎวิทยาศาสตร์ แต่มีความเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของภาษา เพราะเป็นสิ่งที่มนุษย์ตั้งขึ้น จึงเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย ตามความเห็นชอบของส่วนร่วม

5. ภาษาเป็นศิลปะ มีความงดงามในกระบวนการใช้ภาษา กระบวนการใช้ภาษานั้นมีระดับและลีลาขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆหลายด้าน เช่น บุคคล กาลเทศะ ประเภทของเรื่อง การที่จะเข้าใจภาษา และใช้ภาษาได้ดีจะต้องมีความสนใจศึกษาสังเกตให้เข้าถึงรสของภาษาด้วย

มะอบ ไปชะกฤษณะ (2521 : 1) กล่าวถึงความสำคัญของภาษาเป็นข้อๆดังต่อไปนี้

1. ภาษาเป็นสื่อให้ติดต่อกันและทำให้วัฒนธรรมอื่นๆเจริญขึ้น ภาษาเป็นสื่อความหมายของคนทั้งชาติ แต่ละภาษาก็มีระเบียบของตนแล้วแต่จะตกลงกันในหมู่ชนชาตินั้นๆภาษาจึงเป็นศูนย์กลางยึดคนทั้งชาติ

2. ภาษาเป็นเครื่องผูกพันมนุษย์ต่อมนุษย์ให้แน่นแฟ้นยิ่งกว่าสิ่งอื่น ไม่มีสิ่งอื่นใดที่จะทำให้คนรู้สึกเป็นพวกเดียวกันดีหรือแน่นแฟ้นยิ่งไปกว่าการพูดภาษาเดียวกัน

3. ภาษาเป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในใจมนุษย์อย่างแน่นแฟ้นยิ่งกว่าสิ่งอื่น

4. ภาษานอกจากจะเป็นเครื่องสื่อสารแสดงความรู้สึกนึกคิดของคนทั่วโลกแล้วยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นวัฒนธรรม อารยธรรม และเอกลักษณ์ประจำชาติอีกด้วย

5. ภาษาเป็นศิลป์ เพราะภาษาที่ดีจะต้องมีความงดงาม คืองดงามในกระบวนการ ความงดงามในการใช้ภาษา มีความไพเราะ ฉะนั้นการที่จะเข้าใจภาษาหรือใช้ภาษาได้ดีนั้นจะต้องรู้จักรสของภาษา ภาษาจึงเป็นวิชาประเภทศิลป์

6. ภาษาเป็นศาสตร์ เพราะภาษาเป็นของชาติ จึงต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ ภาษาจึงเป็นวิชาที่เป็นศาสตร์ ที่ผู้ใช้ต้องรักษากฎเกณฑ์นั้นๆ แต่กฎเกณฑ์หรือหลักของภาษาไม่ตายตัวเหมือนกฎวิทยาศาสตร์ แต่เป็นไปตามธรรมชาติของภาษา เพราะเป็นสิ่งที่มนุษย์ตั้งขึ้นจึงเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามความเห็นชอบของส่วนรวมและมีความเชื่อถือได้

สำหรับความสำคัญหรือคุณค่าของภาษาไทยนั้น สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มพรรย์ (2522 : 2 – 3) ได้สรุปเป็นข้อๆดังต่อไปนี้

1. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยทั้งชาติ ทำให้มีความเข้าใจตรงกัน
2. ภาษาไทยเป็นศูนย์รวมน้ำใจแสดงความเป็นคนไทย เป็นชาติไทย ทำให้เกิดพลังเกิดความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
3. ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์แสดงความเป็นไทย เป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นชาติไทย
4. ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันของคนไทยทั้งชาติทั้งที่เป็นภาษาปากที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันตามธรรมดาและภาษาราชการ
5. ภาษาไทยแสดงวัฒนธรรมประจำชาติที่ทำให้ภาคภูมิใจที่คนไทยมีภาษาของตนเอง ควรแก่การรักษาและสืบทอดต่อไป
6. ภาษาไทยแสดงความเป็นไทย แสดงความเป็นอิสระเสรี แสดงความเป็นเอกราชของชาติไทย
7. ภาษาเป็นเครื่องถ่ายทอดวัฒนธรรมของไทย
8. ภาษาไทยใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพทุกสาขา ผู้มีความสามารถทางภาษาเฉพาะก็อาจประกอบอาชีพที่ใช้ภาษาโดยตรง เช่น เลขานุการ นักหนังสือพิมพ์ นักประพันธ์ ครูสอนภาษาไทย และอื่นๆ
9. ผู้ที่มีความสามารถทางภาษาสูง เมื่อใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือแสดงความคิดได้ดีก็จะประสบความสำเร็จในชีวิต มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น นักพูด นักประพันธ์ นักหนังสือพิมพ์ และนักการเมืองที่มีชื่อเสียง เป็นต้น

10. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการศึกษา และเสาะแสวงหาความรู้ในสรรพวิทยาการสาขาต่างๆ
11. ภาษาไทยใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารของชาวต่างประเทศบางกลุ่มที่อยู่ใน

ประเทศไทยใกล้เคียง

จะเห็นจากข้อความข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าภาษามีความสำคัญต่อมนุษย์ เพราะมนุษย์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และภาษายังเป็นเครื่องถ่ายทอดวัฒนธรรมต่างๆของแต่ละชนชาติอีกด้วย

ทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษา

เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ภาษามีความสำคัญในการช่วยเด็กให้พัฒนาสูงสุดได้ในขอบเขตที่เขาควรจะได้ ทั้งในด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญา แต่หลายๆฝ่ายยังถกเถียงกันในเรื่องวิธีการหรือทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา บางกลุ่มเชื่อเรื่องของวุฒิภาวะ ส่วนบางกลุ่มเชื่อว่าพัฒนาการทางภาษาของเด็กจะเกี่ยวข้องข้องกับการจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็ก บางกลุ่มที่ประนีประนอมก็พอจะสรุปได้ว่า ความสามารถทางภาษาของเด็กนั้นเป็นผลรวมของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ดังแสดงให้เห็นในทฤษฎีต่างๆดังนี้ (ศรียา - ประภัสสร นิยมธรรม, 2540 : 25 - 30)

1. ทฤษฎีความพึงพอใจแห่งตน (The Autism Theory หรือ Autistic Theory)

ผู้คิดตั้งทฤษฎีนี้คือ O.Hobart Mowrer ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เขาให้ชื่อทฤษฎีของเขาว่า Autistic Theory หรือ Autism Theory of Speech Acquisition เขาทดลองการสอนพูดกับนก และพบว่า นกจะเลียนเสียงพูดของคนเฉพาะเสียงหรือคำพูดที่ผู้ฝึกพูดด้วยเวลาอ้อม หรือลูบไล้ด้วยความรัก นอกจากนี้คำเหล่านี้ยังทำให้นกเปลือยและมีความสุข การที่นกแก้วนกขุนทองสามารถทำเสียงต่างๆได้หลายๆเสียงนี้เองจึงมีบางเสียงที่คล้ายคลึงกับเสียงที่ใช้ในภาษาพูดของมนุษย์ที่แสดงออกถึงความชื่นชมยินดี ดังนั้นเมื่อนกได้ยินเสียงที่ตัวมันเองเปล่งออกมาคล้ายคลึงกับเสียงที่นำความปิติมาให้ขณะกินอาหารหรือถูกลูบไล้ด้วยความรัก มันจึงเลียนเสียงตามไปด้วย การให้รางวัลอย่างเหมาะสมจะทำให้การเลียนเสียงของนกดีขึ้น จนสามารถพูดเป็นคำเป็นประโยค เช่น "แก้วจ๋า กินข้าว" เสียงที่เปล่งออกมาจะเป็นลักษณะของการให้รางวัลแก่ตนเอง คำว่า autism คือการให้รางวัลแก่ตนเองในแง่ของกระบวนการที่ทำ

เขานำหลักจากทฤษฎีมาใช้ในการเรียนรู้ของเด็กในการหัดพูดคำแรก และเชื่อว่าใช้ได้ เช่น แม่พูดคำว่า "แม่" หรือ "ลูก" เป็นพันๆครั้งขณะป้อนข้าว อาบน้ำ เล่น เขากล่อมให้ จึงพบว่า บางครั้งเด็กก็เปล่งเสียง "แม่" ขณะเล่นเสียง และยังคำพูดนี้ทำให้เด็กมีความปิติปลาบปลื้ม ก็จะมีพูดซ้ำมากกว่าพยางค์หรือคำอื่นที่ไม่มีความหมายให้จดจำเป็นพิเศษ ด้วยวิธีนี้ทำให้เด็กพัฒนาถ้อยคำที่ใช้ในภาษามากขึ้น ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับรางวัลที่เด็กได้รับจากแม่ ส่วนในแง่

ของปัญหาด้านความเข้าใจ ซึ่งมักมีผู้กังขานั้น ก็ได้อธิบายว่า ความหมายของเด็กอาจเกิดจากการโยงความสัมพันธ์ เช่น เมื่อพูด “แม่” แม่ก็ปรากฏตัว หรือเข้าใจความหมายคำว่า “ลูก” โดยชี้ให้ดูในกระจก

สรุป ทฤษฎีนี้ถือว่า การเรียนรู้การพูดของเด็กเกิดจากการเลียนเสียงอันเนื่องมาจากความพึงพอใจที่จะได้ทำเช่นนั้น Mowrer เชื่อว่าความสามารถในการฟังและความเพลิดเพลินจากการได้ยินเสียงผู้อื่นและเสียงตัวเองเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อพัฒนาการทางภาษา

2. ทฤษฎีการเลียนแบบ (The Imitation Theory)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า พัฒนาการทางการพูดนั้นเกิดขึ้นหลายทาง โดยอาศัยการเลียนแบบ อาจเกิดได้จากการมองเห็นหรือการได้ยินเสียง ซึ่ง Lewis ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเลียนแบบในการพัฒนาภาษา

การเลียนแบบของเด็กเกิดจากความพอใจและความสนใจของตัวเองเป็นปฐม ปกติช่วงความสนใจของเด็กนั้นสั้นมาก เพื่อที่จะชดเชยเด็กจึงต้องมีสิ่งเร้าซ้ำๆกัน จึงทำให้เด็กมักพูดซ้ำๆในระหว่างการเล่นเสียง บางครั้งใช้การเคาะโต๊ะ เคาะจิ้งหะไปด้วย เมื่อศึกษาถึงกระบวนการในการเลียนแบบภาษาพูด ก็พบว่า จุดเริ่มต้นอยู่ที่การที่เมื่อพ่อแม่เลียนแบบเสียงของเด็กในขณะเล่นเสียง เช่น เด็กเผชิญพูดย่ำพยางค์ “แม่” เมื่อเสียงที่เด็กเปล่งออกมานั้นก่อให้เกิดความสนใจ เด็กก็จะกล่าวซ้ำอีกและเป็นจิ้งหะเดียวกันกับที่แม่ปรากฏตัวเข้ามาเด็กจึงหยุดพูด แต่แม่อาจไม่สังเกตและอาจพูดกับลูกว่า “แม่หรือคะ?” “หาแม่หรือคะ?” นี้เองเท่ากับไปเร้าความสนใจของเด็กขึ้นมาใหม่ เด็กก็ปรารถนาจะทำต่อไป อาจเปล่งเสียงคนเดียวซ้ำๆกันก็ได้ ในขณะที่แม่อาจกระวีกระวาดไปเล่าให้พ่อฟังว่าลูกเรียกแม่ได้แล้ว เมื่อไรที่เด็กสามารถใช้คำเพื่อการติดต่อได้เหมาะสมจะกับเหตุการณ์ เช่น “แม่มานี่” “แม่อุ้มหน่อย” จึงจะถือว่าเด็กสามารถพูดคำแรกได้ ก้าวแรกในการสอนให้เด็กพูด ควรเป็นการเลียนแบบเสียงที่เด็กพูดในระหว่างการเล่นเสียง และอาจเร้าความสนใจด้วยการตบโต๊ะ เคาะจิ้งหะเด็กจะได้หันมามอง การขัดจิ้งหะก็ควรทำก่อนเด็กจะหยุดกิจกรรม เช่น ขณะเด็กกำลังพูด “ป้อ ป้อ ป้อ” ซ้ำๆ พ่อแม่ก็เข้ามาขัดจิ้งหะทันทีที่เด็กพูด “ป้อ” คำแรก ซึ่งจะทำให้เกิดภาวะที่เด็กพึงพอใจมากที่สุด และจะทำให้เด็กสนใจพูดต่อได้นานและดังกว่าเดิม ในระยะแรกก็ทำเพียง 2-3 เสียง แล้วให้เรียนรู้ความหมายไปด้วย เช่น เมื่อเด็กพูดคำว่า “แม่” หรือ “พ่อ” แม่หรือพ่อก็ควรปรากฏตัวและเมื่ออุ้มลูกขึ้นก็ควรพูดไปด้วย หัดใช้คำนั้นในสถานการณ์ต่างๆผลสุดท้ายเด็กจะโยงความเข้าใจจากเสียงไปยังบุคคล และเข้าใจความหมายได้

เด็กควรได้รับการฝึกฝนจนกระทั่งมีคำตอบที่คงที่ มีความอยากพูดซ้ำๆเมื่อพ่อแม่มาพูดหยอกเินด้วยขณะที่เล่นเสียง พ่อแม่ควรใช้ระยะเงียบมาช่วยฝึกด้วย เช่น ช่วงว่างระหว่างการทำเสียงอ้อแอ้ เด็กจะหยุดเงียบ แม่อาจเร้าความสนใจเด็กใหม่โดยเร้าให้พูด “แม่” ถ้าเด็ก

ตอบสนองด้วยการเลียนแบบก็ควรฝึกต่อไป ขึ้นถัดไป คือการหัดพูดเป็นคำ ในการฝึกทั้งสองขั้นนี้พ่อแม่จำเป็นต้องเลือกเวลาที่เหมาะสม แล้วจะพบว่าเด็กใช้คำได้เหมาะสมเข้ากับสถานการณ์หรือท่าทาง อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การหัดพูดครั้งแรกของเด็กได้มาโดยวิธีการของความสม่ำเสมอ ปกติเด็กคุ้นเคยกับเสียงและท่าทางก่อนแล้ว เช่น “สวัสดี” “ไม่” หรือ “แม่” เด็กรู้จักคำมาก่อนนานแล้วเพียงแต่คอยความสม่ำเสมอหรือความคงที่ของความหมายจากผู้ใหญ่ ท่าทางเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้เด็กพูดคำแรกได้

สิ่งที่ควรระลึก คือการที่เด็กจะหัดพูดได้หรือไม่ นั่นไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เด็กต้องทำตามคำสั่งหรือคำขอร้อง ซึ่งพ่อแม่มักชอบใช้โดยไม่รู้ตัว เช่น “พูด...สิ” “พูด...ให้ถูกสิ” โดยเฉพาะคำที่เด็กพูดไม่ชัด นักแก้ไขการพูดรู้ดีว่าภาวะที่เหมาะสมในการหัดนั้นจะช่วยให้เด็กพูดชัดได้ เช่นเดียวกับพ่อแม่และแม่ที่สามารถสอนให้ลูกพูดคำแรกได้

Herriot (1970 : 115 – 119) ได้ให้ความเห็นวิธีการเลียนแบบว่า เด็กจะเรียนรู้ความหมายของคำโดยการเชื่อมโยงคำกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ในขณะที่ได้ยินคำนั้น เด็กจะสะสมคำต่างๆนี้ไว้และนำมาใช้พูด การได้ประสบการณ์ในลักษณะเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้โครงสร้างทางภาษาของเด็ก

3. ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory)

ทฤษฎีนี้อาศัยหลักของทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งถือว่า พฤติกรรมทั้งหลายถูกสร้างขึ้นโดยอาศัยการวางเงื่อนไข Rheingold และคณะ พบว่าเด็กจะพูดมากขึ้นเมื่อให้รางวัลหรือเสริมแรง

Weissberg Todd และเพื่อนร่วมงานเห็นว่า การให้รางวัลทางสังคมทำให้เด็กอายุ 3 เดือนเปล่งเสียงมากขึ้น แต่ก็พบว่า เฉพาะเสียงที่บ่งบอกถึงความปิติยินดีไม่อาจทำให้เพิ่มการตอบสนองของพฤติกรรมได้ Todd ทดลองใช้เทปบันทึกเสียงแทนคนปรากฏว่า ไม่มีการตอบสนองซึ่งตรงข้ามกับนกแก้วนกขุนทองที่สามารถวางเงื่อนไขด้วยจานเสียงหรือเทปก็ได้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเด็กต้องการการตอบสนองจากผู้ใหญ่จริงๆ

Winitz ได้อธิบายถึงการที่เด็กเกิดการรับรู้ในระยะการเล่นเสียงตอนต้นๆว่าเป็นการกระทำตามธรรมชาติของมนุษย์อย่างมีเป้าหมาย ตัวอย่างเช่น เมื่อเด็กหิวก็เคลื่อนไหวปาก ซึ่งมีเป้าหมายที่การดูดและการกินอาหาร ต่อมาเมื่อโตขึ้นก็อาจใช้วิธีทำเสียงอ้อแอ้ โดยหวังว่าแม่จะเข้ามาหาและเล่นเสียงคุยตามไปด้วย ผู้ที่สังเกตเด็กอย่างใกล้ชิดจะพอมองได้ว่าเมื่อใดเด็กร้องเพราะหิว แต่ก็ยากที่จะแยกแยะได้อย่างชัดเจนถึงความต้องการของเด็ก Winitz ได้อธิบายขั้นที่สองของพัฒนาทางภาษาในด้านการให้รางวัลทางอ้อม ว่ามีบทบาทต่อพฤติกรรมของเด็ก กล่าวคือเมื่อแม่ทำเสียงนำให้ลูกพร้อมกับเอาอาหารมาให้โดยเกือบจะพร้อมกันนั้น เด็กจะหันศีรษะไปรับอาหารในขณะที่แม่เปล่งเสียงนั้นเองเด็กอาจทำกิริยาอย่างอื่นด้วย เช่น หันมามองยิ้ม จนบางครั้งแม่เมื่อไม่มีอาหารหากได้ยินเสียงแม่ลูกก็จะมีพฤติกรรมเหมือนเดิม คือ หันศีรษะมาและยิ้มไปด้วย

การที่เสียงพูดของเด็กคล้ายคลึงกับเสียงแม่มากนั้น Winitz อธิบายว่าเป็นเพราะการได้รับการเสริมแรงจากเสียงของแม่ แล้วเปลี่ยนมาเป็นเสียงของเด็กเอง การเปล่งเสียงของแม่นั้นมักเกิดขึ้นก่อนและต่อเนื่องกับการเลียดูทารก ฉะนั้นเด็กจึงเลียนวิธีการออกเสียงด้วยวิธีนี้ ยิ่งไปกว่านั้นเสียงแม่ปรากฏควบคู่กับการให้อาหารซึ่งจัดเป็นการเสริมแรงโดยตรงอยู่แล้ว จึงเท่ากับช่วยให้เด็กพูดมากขึ้น

ดังนั้นเด็กที่มีเสียงพูดเหมือนพ่อแม่มากก็คือ เด็กที่ได้รับการเสริมแรงมากกว่าเด็กคนอื่น ยิ่งพ่อแม่ตอบสนองอย่างเต็มอกเต็มใจและรวดเร็ว เมื่อเด็กพูด “แม่ – แม่” มากกว่าพูดคำที่ไร้ความหมาย เมื่อเด็กอายุราวๆ 1 ขวบ การเปล่งเสียงพยางค์ก็คล้ายคลึงกับพยางค์ที่ไร้ความหมาย เช่น มม มม และสังเกตเห็นว่าแม่กระวีกระวาดเอาน้ำหรือนมที่ตัวเองต้องการมาให้ ก็จะทำให้พยางค์นั้นปรากฏบ่อยยิ่งขึ้น วิธีการแบบนี้เองที่เป็นการหัดพูดซึ่งจะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาได้คล้ายคลึงกับการพูดของผู้ใหญ่

4. ทฤษฎีการรับรู้ (Motor Theory of Perception)

ทฤษฎีนี้พยายามอธิบายถึงการที่เด็กจะพูดคำที่ไม่เคยพูดหรือไม่เคยถูกสอนให้พูดมาก่อนเลย แม้แต่ในระยะเล่นเสียงก็มีได้เปล่งเสียงที่คล้ายกับคำนั้นจึงสงสัยว่าเด็กเรียนรู้ได้อย่างไร Liberman ตั้งสมมติฐานไว้ว่า การรับรู้ทางการฟังขึ้นอยู่กับ การเปล่งเสียง เด็กจึงมักจ้องหน้าเวลาเราพูดด้วย ทำนองเดียวกันกับเด็กหูตึง การทำเช่นนี้อาจเป็นเพราะเด็กฟังการพูดซ้ำด้วยตนเองหรือหัดเปล่งเสียงโดยอาศัยการอ่านริมฝีปากในการเรียนรู้คำ

5. ทฤษฎีสภาวะติดตัวมาแต่กำเนิด (Innateness Theory)

Chomsky นักภาษาศาสตร์อเมริกันเป็นผู้คิดทฤษฎีนี้ อธิบายว่าเด็กทุกคนเกิดมาพร้อมกับเครื่องมือในการเรียนรู้ภาษาซึ่งเรียกว่า L.A.D. (Language Acquisition Device) Chomsky อธิบายการเรียนรู้ภาษาของเด็กว่า เมื่อเด็กได้รับประโยคหรือกลุ่มคำต่างๆ เข้ามา เด็กจะสร้างระบบไวยากรณ์ขึ้นโดยใช้เครื่องมือการเรียนรู้ภาษาที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ซึ่งได้แก่อวัยวะเกี่ยวกับการพูด การฟัง และสมอง เด็กจะเรียนรู้ภาษาโดยใช้ความสามารถของตนเองมาเปลี่ยนแปลงประโยคที่ตนได้ยิน โดยการลดเสียง ลดคำ เปลี่ยนที่ และแทนที่

ทฤษฎีนี้มีผู้วิพากษ์วิจารณ์มาก เพราะไม่ทราบว่ามี L.A.D. อยู่ที่ไหน จึงดูไร้เหตุผล นอกจากนี้การระบุว่า L.A.D. รับเฉพาะข้อมูลทางภาษาโดยไม่พิจารณาสถานการณ์อื่นๆ เช่น ความสัมพันธ์ของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อม ก็จะไม่พิจารณาสถานการณ์อื่นๆ เช่น นอกจากนี้ในการเรียนรู้ภาษาแม่ของเด็กนั้น เด็กจะต้องเรียนรู้ทั้งระดับเสียงและระบบเสียง (Phonetics and Phonology) ระดับความหมายและระดับไวยากรณ์ (Semantics and Syntax) แต่ความรู้ในภาษาตามทัศนะของ Chomsky นั้นหมายถึง กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์อย่างเดียว และละทิ้งระดับเสียง ระบบเสียง ตลอดจนระดับความหมายโดยสิ้นเชิง ทฤษฎีของเขาจึงไม่ได้รับการยอมรับโดยทั่วกันเท่าไรนัก

6. ทฤษฎีความสัมพันธ์ (Interaction Theory)

ได้มีนักสังคมวิทยาภาษาศาสตร์ และนักจิตวิทยากลุ่มหนึ่งเสนอขึ้น โดยกล่าวว่า คนเราเกิดมานั้นจะต้องมีบางสิ่งบางอย่างติดตัวมาซึ่งทำให้คนผิดไปจากสัตว์อื่น แต่ไม่ใช่ L.A.D. สิ่งนั้นคือ ความสามารถในการเรียนภาษา (Language Capacity) และความรู้เกี่ยวกับโลก (Cognitive Knowledges) พร้อมทั้งมีความสัมพันธ์กันกับคน เด็กก็จะเกิดการเรียนรู้ภาษาขึ้นมา

ทฤษฎีนี้เน้นว่า พัฒนาการทางภาษาของคนเรานั้นจะต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับพัฒนาการด้านความรู้เกี่ยวกับโลก และการเรียนรู้ดังกล่าวจะเกิดจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมรอบๆตัว เด็กจะสร้างระบบการพูด ระบบภาษาของตนเอง โดยมีแม่เป็นผู้ดูแลช่วยเหลือ ระบบภาษาของเด็กจะค่อยๆพัฒนาขึ้นเรื่อยๆเมื่อมีความรู้เกี่ยวกับโลกเพิ่มมากขึ้น ทฤษฎีนี้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางเพราะสมเหตุผลอยู่มาก

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีการเรียนรู้อื่นๆอีกที่กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษา ดังนี้

1) ทฤษฎีความบังเอิญจากการเล่นเสียง (Babble Luck) ซึ่ง Edward L. Thorndike เป็นผู้คิด โดยอธิบายว่าเมื่อเด็กกำลังเล่นเสียงอยู่นั้น แออิมมีเสียงไปคล้ายกับเสียงที่มีความหมายในภาษาพูดของแม่ พ่อแม่จึงให้รางวัลในทันที ด้วยวิธีนี้เด็กจะมีพัฒนาการทางภาษาไปเรื่อยๆ

2) ทฤษฎีทางชีววิทยา (Biological Theory) ของ Eric Lenneberg เชื่อว่า พัฒนาการทางภาษานั้นมีพื้นฐานทางชีววิทยาเป็นสำคัญ กระบวนการที่คนพูดได้ก็เกิดจากการที่คนสามารถถ่ายทอดภาษากันได้

3) ทฤษฎีการให้รางวัลของพ่อแม่ (Mother Reward Theory) ของ John Dollard และ Neel Miller ย้ำเกี่ยวกับบทบาทของแม่ในการพัฒนาภาษาของเด็กว่า ภาษาที่แม่ใช้ในการเลี้ยงดูเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกจะเป็นเหตุให้เกิดภาษาพูดของลูก

4) ทฤษฎีทางสังคม (Social Theory) ของ Piaget ซึ่งมีทัศนะเกี่ยวกับภาษาว่าเป็นผลรวมของปฏิสัมพันธ์ทางชีววิทยากับสภาพแวดล้อม และกระบวนการปรับตัวที่เรียกว่า การปรับเข้าสู่โครงสร้าง (Accommodation) และการปรับขยายโครงสร้าง (Assimilation) เด็กในแต่ละขั้นพัฒนาตามทฤษฎีของ Piaget จะมีลักษณะเฉพาะทางภาษาและพฤติกรรม Piaget เชื่อว่า พัฒนาการทางภาษาของเด็กจะพัฒนาไปพร้อมกับความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล และเด็กจะพัฒนาไปได้ด้วยดีหากมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยพัฒนาเด็กไปสู่ขั้นการคิดเชิงเหตุผลเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งหมายความว่า พัฒนาการทางภาษาของเด็กจะดีขึ้นด้วยเช่นกัน (Seefeldt, 1980)

5) ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorist Theory) ผู้นำในการเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาในแนวนี้ คือ Skinner (อ้างถึงใน William และ Graham, 1998) ซึ่งเชื่อว่า พฤติกรรมการเรียนรู้

ภาษาก็เหมือนกับการเรียนรู้พฤติกรรมอื่นๆ การเรียนรู้ภาษาเป็นการเรียนรู้จากการ วางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning) และถูกควบคุมโดยผลของการกระทำที่ตามมา (Consequences) นั่นคือ หลังจากที่เด็กได้รับการตอบสนองต่อสิ่งเร้าและผลของการกระทำนั้น ได้รับการเสริมแรง เด็กก็จะทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก หรือพูดคำนั้นอีก แต่ถ้าเด็กพูดคำใดออกมา แล้วถูกลงโทษหรือถูกเพิกเฉย เด็กก็จะพูดคำดังกล่าวน้อยลงและในที่สุดก็จะเลิกพูดคำนั้น ดังนั้น พฤติกรรมทางภาษาของเด็กจึงถูกควบคุมจากผลที่ได้รับหลังจากที่เด็กได้พูดคำนั้นออกมาแล้ว ตัวอย่างการเรียนรู้ภาษาโดยการวางเงื่อนไข เช่น สมมติว่าเด็กเห็นขวดซึ่งเป็น สิ่งเร้าแล้วเปล่งเสียงคำว่า “นม” เป็นการตอบสนอง เมื่อแม่หยิบขวดนมให้เด็กดื่มเด็กก็จะได้รับความพึงพอใจ ซึ่งหมายถึงการที่เด็กได้รับการเสริมแรงนั่นเอง

การเรียนรู้คำต่างๆตามแนวคิด Skinner เกิดขึ้นโดยการเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนอง มีการเสริมแรงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สุดในการเพิ่มอัตราการพูดของเด็ก ถ้าได้รับการให้สิ่งเร้า การตอบสนองและการเสริมแรงสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมแล้ว ก็จะทำให้พฤติกรรมทางการพูดของเด็กมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (Brown, 1980 : 19) Skinner เชื่อว่า สิ่งแวดล้อมมีบทบาทต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็กมากกว่าความสามารถของเด็กเอง และถ้าเสริมแรงไม่เหมาะสมหรือน้อยเกินไป รวมทั้งภาษาของผู้ใหญ่ที่จะให้เด็กเลียนแบบไม่เพียงพอจะทำให้การเรียนรู้ภาษาของเด็กไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

โดยสรุปแล้วการเรียนรู้ของเด็กเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง และมีความสอดคล้องกับ ทฤษฎีต่างๆที่กล่าวมาแล้วส่วนใหญ่ ซึ่งทฤษฎีแต่ละทฤษฎีก็จะแตกต่างกันในรายละเอียดดังกล่าว

การเรียนรู้ภาษาของเด็ก

1. การเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาของเด็ก

ศรียา – ประภัสสร นิยมธรรม (2540 : 30 – 32) ได้กล่าวว่า ในขณะที่เด็กหัดพูดนั้น เด็กจะหัดเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆที่ใช้ในภาษาของตนอย่างอัตโนมัติ ส่วนจะพัฒนาได้รวดเร็วแค่ไหนเพียงไรนั้นขึ้นกับโอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้ และความสามารถของตัวเด็กแต่ละคนเป็นสำคัญ กฎเกณฑ์ทางภาษาที่เด็กเรียนรู้ ได้แก่

1) การหัดพูดเป็นประโยค

เด็กเริ่มหัดพูดจากพยางค์หรือคำโดดๆก่อน แล้วจึงหัดสร้างประโยคทั้งในรูปแบบของประโยคบอกเล่า คำถาม และปฏิเสธ โดยปกติเด็กอายุประมาณ 18 เดือน สามารถเอาคำมาเรียงต่อกันเพื่อใช้สื่อความหมายได้ แต่เป็นการรวมคำอย่างสุ่มๆจนกระทั่งอายุ 2 – 2 ½ ปี เด็กส่วนใหญ่จึงเรียนรู้กฎเกณฑ์การเอาคำมารวมกัน

ลักษณะการสร้างประโยคของเด็กในขั้นแรก เด็กจะเอาคำมาเรียงต่อกัน คำที่มักจะทำให้เป็นคำนาม ซึ่งใช้สื่อความหมายสำคัญๆ เช่น นม ขวด แม่ เตี้ยง หมา คำประเภทนี้ เรียกว่า Open class words คำอีกประเภทหนึ่งที่เด็กนำมาใช้เรียกว่า Pivot words เป็นคำที่ใช้ประกอบและทำหน้าที่เช่นเดียวกับที่ใช้ในภาษาพูดของผู้ใหญ่ เช่น คำว่า ที่นี่ หว่า นั่น ขอ ไป แล้ว แต่อาจเอา Open class words 2 คำมารวมกันได้ เช่น นมถ้วย หมายความว่า ต้องการจะดื่มนมจากถ้วย ลักษณะการพูดก็จะเร็วแบบกลั้นใจพูด หรือเด็กอาจรวม Open class words และ Pivot words เข้าด้วยกัน เช่น นมกว่า หมายความว่า ขอนมดีกว่า ต่อมาจึงเรียนรู้หน้าที่ของคำขยาย กริยา ตามลำดับ

2) ความชัดเจนของการพูด

การพูดได้ชัดเป็นลักษณะที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการที่จะทำให้ผู้อื่นเข้าใจความหมาย และสามารถให้ภาษาเป็นเครื่องติดต่อกันได้อย่างสมบูรณ์ เด็กทั่วไปเริ่มพูดชัดเจน ถูกหลักไวยากรณ์เมื่ออายุประมาณ 3 ขวบ เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นเด็กจะมีทักษะในด้านการเปล่งเสียงพยัญชนะเดี่ยว พยัญชนะควบกล้ำ สระเดี่ยว และสระประสมมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งมักจะพัฒนาได้ดีพอสมควรในระยะเวลาเด็กอายุ 4 ขวบ แต่ก็ยังคงขยายต่อไปจนอายุ 8 ขวบ จึงจะสามารถออกเสียงทุกเสียงได้อย่างถูกต้อง ฉะนั้นความ ชัดเจนในการเปล่งเสียงจึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องวัดพัฒนาการด้านภาษาของเด็กได้โดยอาศัยหลักไวยากรณ์ในการออกเสียงทางภาษา

L.M.Liyamina ได้เสนอผลการค้นคว้าด้านพัฒนาการทางภาษาที่ทำกับเด็กชาวรัสเซีย เขาสรุปลักษณะการพูดของเด็กไว้ 2 ประการ คือ

2.1 ประโยคที่มักพูดขาดตอน และพูดเป็นประโยคไม่สมบูรณ์

ลักษณะการพูดของเด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการที่ถอยหลังคือ ความสามารถในการพูดลดลงกว่าเดิมได้ในบางช่วงอายุ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเด็กแต่ละคน

2.2 การพูดไม่ชัดเป็นคำที่พูดเปล่งเสียงไม่ถูกต้องแต่อาจฟังคล้ายถูก คือ ใช้เสียงได้ใกล้เคียงกับคำจริง

งานวิจัยดังกล่าวใช้วิธีสอนการออกเสียงเด็ก 2 แบบ คือ ให้พูดตามและใช้คำถามว่า "นี่คืออะไร" แบบแรกเด็กเพียงกล่าวซ้ำในสิ่งที่ตนได้ยิน แบบหลังเด็กต้องเรียนรู้ในไวยากรณ์ความสัมพันธ์ของชื่อและสิ่งต่างๆ ซึ่งพบว่า เด็กตอบคำถาม "อยู่ที่ไหน" ได้เร็วกว่าคำถามตอบว่า "นี่คืออะไร" และคำตอบ "อยู่ที่ไหน" ก็คงที่มากกว่าเพราะเด็กสามารถชี้ได้ ผลการตอบคำถาม "นี่คืออะไร" นั้นพบว่า เด็กตอบได้ดีขึ้นเมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น คือจาก 2-3% เมื่ออายุ 14 เดือน เป็น 88.7% เมื่ออายุ 24 เดือน นอกจากนี้ยังพบว่า การเรียกชื่อสิ่งของจากความทรงจำโดยการตอบคำถาม "นี่คืออะไร" นั้นยาก แม้กับเด็กอายุย่าง 3 ขวบ เขาสรุปว่า "การได้ยิน" เป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนรู้ภาษาพูด และองค์ประกอบ 3 ประการที่ทำให้เด็กออกเสียงได้ชัดเจนถูก

ต้อง คือ อายุของเด็ก ความยากง่ายของคำนั้น และความสามารถในการได้ยินเสียงที่คนอื่นพูด เพื่อนำมาเป็นแบบอย่าง

3) ความคล่องในการพูด

สิ่งสำคัญในการสร้างลีลาและจังหวะการพูดก็คือ แบบอย่างหรือตัวอย่างที่เด็กจะทำตาม เด็กบางคนอาจพูดตะกุกตะกักในบางระยะแล้วหายไปเอง การที่พ่อแม่ลงโทษเมื่อลูกมาพูดขัดจังหวะทำให้เด็กพูดไม่จบประโยค และเกิดอาการรีรอที่จะพูด หากมีเหตุการณ์เช่นนี้บ่อยๆจะทำให้เด็กติดอ่างได้ เนื่องจากมีความคับข้องใจ ถ้าพ่อแม่ใช้ภาษาพูดที่เด็กเข้าใจง่าย เวลาพูดใช้ประโยคไม่ยาวเกินไป ศัพท์ไม่ยากเกินไป เด็กก็จะไม่เกิดความคับข้อง เหตุนี้จึงพบว่าการช่วยเด็กติดอ่างหลายๆคน เพียงแต่พ่อแม่ใช้ภาษาง่ายขึ้น ลูกก็หายติดอ่าง ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าพ่อแม่ต้องพูดแบบเด็กๆ หากแต่ให้พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดี พูดได้ถูกต้องด้วยภาษาที่เหมาะสมแก่วัยเท่ากับไม่ละเลยที่จะช่วยเหลือพัฒนาการด้านภาษาพูดของลูก

2. พัฒนาการทางภาษาของเด็ก

เด็กมีความสามารถในการเรียนรู้ภาษาแรกหรือภาษาประจำชาติจากผลกระทบทางบวกของการมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ เช่น การที่เด็กพูดคำว่า "นม" (เทียบเคียง "Milk") โดยการออกเสียง "มม" (เทียบเคียง "Mum") แล้วพ่อแม่ยิ้มและพูดใหม่ให้เด็กได้ยินว่า "นม" และให้เด็กได้ดื่มนม ช่วยให้เด็กเรียนรู้ภาษามากขึ้น และจากการวิจัย Demetras และ Post (1985) พบว่า ในช่วงวัยแรกพ่อแม่จะให้ความสนใจกับสระที่เด็กพูดมากกว่าการออกเสียงที่ถูกต้องหรือถูกหลักไวยากรณ์

เด็กเล็กไม่สามารถใช้ภาษาพูดเพื่อการสื่อสารได้ดีจึงต้องใช้การร้องไห้ การยิ้ม และการเคลื่อนไหวทางกายเข้าช่วย แต่เมื่ออายุมากขึ้นพัฒนาการทางภาษาของเด็กเริ่มดีขึ้น โดยมีขั้นตอนพัฒนาการทางภาษาที่สำคัญดังนี้

1) ภาษาคำแรก เมื่อเด็กอายุประมาณ 1 ปี เด็กจะมีความสามารถในการพูดภาษาคำแรก และเมื่ออายุ 15 เดือน เด็กจะสามารถพูดภาษาได้เพิ่มอีกประมาณ 10 คำ และเมื่ออายุ 20 เดือน เด็กจะสามารถพูดได้เพิ่มอีกประมาณ 50 คำ (Nelson, 1981)

2) ภาษาประโยคแรก เมื่อเด็กอายุประมาณ 18 เดือน เด็กจะมีความสามารถในการพูดประโยค โดยใช้คำ 2 คำ ซึ่งเป็นการพูดแบบโทรเลข (Telegraphic speed)

3) การเรียนรู้ไวยากรณ์ การพูดเป็นประโยคในระยะแรก เด็กมีการใช้ไวยากรณ์ไม่ถูกต้อง แต่เมื่อเด็กเริ่มเรียนรู้หลักไวยากรณ์ในระยะแรกๆจะมีลักษณะหลักการเดียวใช้ทั่วไป (Overregularizing) และต่อมาเมื่อการเรียนรู้มากขึ้นทำให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงความคิดในการใช้หลักการทางไวยากรณ์ต่างๆ

4) การเรียนรู้คำศัพท์ ในวัยช่วงก่อนเข้าเรียนเด็กมีการเรียนรู้คำศัพท์อย่างรวดเร็วในช่วงอายุ 2 - 4 ปี เด็กมีความสามารถทางคำศัพท์ประมาณ 200 - 2,000 คำ และพบว่า ช่วง

อายุ 2 – 6 ปี เด็กมีความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่เพิ่มขึ้นวันละ 6 – 10 คำ ดังนั้นเมื่อเด็กอายุประมาณ 6 ปี เด็กจึงมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ประมาณ 8,000 – 14,000 คำ และ Johnson และ Newport (1989) พบว่า เสียงไซส์สำคัญและประสบการณ์ทั้งทางบวกและทางลบในช่วงวัยนี้มีผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก

ตารางที่ 1 แสดงการประมาณการเรียนรู้คำศัพท์ของเด็กในช่วงระดับอายุ 0 – 6 ปี
(Zimbardo, 1991)

อายุ (ปี)	จำนวนคำศัพท์ (คำ)	
	ต่ำ	สูง
1	2 - 3	4 - 6
2	50	250
3	400	2,000
4	1,200	6,000
5	1,500	8,000
6	2,500	10,000

Logan and Logan (1974 : 207) ได้แบ่งพัฒนาการทางภาษาออกเป็น 7 ขั้น คือ

1. ระยะปะปะ (Random Stage หรือ Prelinguistic Stage) อายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน ในระยะนี้เป็นระยะที่เด็กจะเปล่งเสียงต่างๆที่ยังไม่มีความหมายเพื่อบอกความต้องการของตนเอง และเมื่อได้รับการตอบสนองก็จะรู้สึกพอใจ ตัวอย่างเช่น เด็กจะร้องไห้เมื่อถูกปล่อยให้อยู่คนเดียว เมื่อรู้สึกหิว รู้สึกเปียก หรือเพราะรู้สึกเป็นสุขที่ได้ส่งเสียงออกมา

เมื่อเด็ก 6 เดือน จะเริ่มออกเสียงอ้อ – แอ้ และเริ่มเปล่งเสียงต่างๆซึ่งไม่มีผู้ใดเข้าใจหรือแยกแยะได้นอกจากนักภาษาศาสตร์ ในช่วงนี้จะเป็นช่วงที่ดีของการสนับสนุนให้เด็กพัฒนาการพูด เด็กที่มีสุขภาพดีทั้งกายและใจจะมีโอกาสพัฒนาทางภาษาได้ดีกว่าเด็กที่ไม่สบายเจ็บป่วย ร้องไห้โยเย

2. ระยะแยกแยะ (Jargon Stage) อายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี หลังจาก 6 เดือนขึ้นไป เด็กจะรู้สึกพอใจที่จะได้เปล่งเสียง และถ้าเสียงใดที่เขาเปล่งออกมาได้รับการตอบสนองในทางบวก เขาก็จะเปล่งเสียงนั้นซ้ำอีก ในบางครั้งเด็กจะเลียนเสียงสูงๆต่ำๆของคนที่เขาพูดคุยกับเขา

3. ระยะเลียนแบบ (Imitation Stage) อายุ 1 – 2 ปี เด็กเริ่มเลียนเสียงต่างๆที่ได้ยิน เช่น เสียงของพ่อแม่ ผู้ที่ใกล้ชิด เสียงที่เปล่งออกมาอย่างไม่มี ความหมายจะค่อยๆหายไป เด็กเริ่มจะรับฟังเสียงที่ได้รับการตอบสนองซึ่งนับได้ว่าระยะนี้เป็นขั้นเริ่มต้นของพัฒนาการทางภาษาอย่างแท้จริง

4. ระยะขยาย (The Stage of Expansion) อายุ 2–4 ปี ในระยะนี้เด็กเริ่มหัดพูด โดยจะเริ่มจากหัดเรียกชื่อคน สัตว์ และสิ่งของที่อยู่ใกล้ตัว เขาจะเริ่มจะเข้าใจถึงการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมาย ซึ่งเป็นการสื่อความหมายในโลกของผู้ใหญ่ การพูดของเด็กในระยะแรกๆนี้จะเริ่มพูดคำนามโดดๆ เช่นคำว่า พ่อ แม่ พี่ น้อง หมา นก แมว และคำคุณศัพท์ต่างๆที่เขาเห็น รู้สึก และได้ยิน ซึ่งในวัยต่างๆเขาจะสามารถพูดได้ดังนี้

อายุ 2 ขวบ เด็กจะเริ่มพูดเป็นคำ

อายุ 3 ขวบ เด็กจะเริ่มพูดเป็นประโยคได้

อายุ 4 ขวบ เด็กจะเริ่มใช้คำศัพท์ต่างๆ และรู้จักการใช้คำเต็มหน้าและลงท้ายอย่างผู้ใหญ่ใช้กัน

5. ระยะโครงสร้าง (Structure Stage) อายุ 4–5 ปี ระยะนี้เด็กจะเริ่มพัฒนาความสามารถในการรับรู้ และการสังเกต เด็กจะสนุกกับคำ และรู้จักคิดคำและประโยคของตนเอง โดยอาศัยการผูกจากคำวลี และประโยคที่ได้ยินคนอื่นพูด เด็กจะเริ่มคิดกฎเกณฑ์ในการประสมคำ และหาความหมายของคำและวลี โดยเด็กจะเริ่มรู้สึกสนุกกับการเปล่งเสียง โดยจะเล่นเป็นเกมกับเพื่อนๆหรือสมาชิกในครอบครัว

6. ระยะการตอบสนอง (Responding Stage) อายุ 5–6 ปี ระยะนี้ความสามารถในการคิดและพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กจะสูงขึ้น เริ่มพัฒนาภาษาไปสู่ภาษาที่เป็นแบบแผนมากขึ้น และใช้ภาษาเหล่านั้นกับสิ่งต่างๆรอบตัว

การพัฒนาทางภาษาของเด็กในวัยนี้จะเริ่มต้นเมื่อเข้าเรียนในชั้นอนุบาล โดยเด็กจะเริ่มใช้ไวยากรณ์อย่างง่ายได้ รู้จักใช้คำที่เกี่ยวข้องกับบ้านและโรงเรียน ภาษาที่เด็กใช้ในการสื่อความหมาย ในระยะนี้จะเกิดจากสิ่งที่มองเห็นและรับรู้

7. ระยะสร้างสรรค์ (Creative Stage) อายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป เป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าโรงเรียน เด็กจะเล่นสนุกกับคำ และหาวิธีสื่อความหมายด้วยตัวเลข เด็กในระยะนี้จะพัฒนาการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการสื่อความหมายโดยใช้ถ้อยคำ สำนวน การเปรียบเทียบ และภาษาพูดที่เป็นนามธรรมมากขึ้น และจะรู้สึกสนุกกับการแสดงความคิดเห็น โดยการพูดและการเขียน

Lee and Rubin (1979 :133) ได้แบ่งพัฒนาการทางภาษาตามเกณฑ์อายุโดยสังเขปดังนี้

อายุ 0–2 ปี จะเริ่มทดลองเล่นเสียง ทดลองใช้ริมฝีปาก ลิ้น สายเสียง กล้องเสียง ว่าถ้าทำให้ลมผ่านแล้วจะเกิดอะไรขึ้น และทดลองบังคับกล้ามเนื้อในการพูดต่างๆ ที่ทำให้เกิดการพูดคำแรกเกิดขึ้นระหว่างอายุ 10–18 เดือน โดยปกติเด็กจะเริ่มใช้ประโยค 1–2 คำได้ แต่ยังไม่นิยมใช้ภาษาท่าทางมาก และชอบที่จะทำเสียงสูงๆต่ำๆ

อายุ 2 – 5 ปี ใช้คำที่มีความหมายมากขึ้น ลักษณะการพูดเริ่มคล้ายผู้ใหญ่ ใช้ประโยคยาวและมีความหมายมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความความซับซ้อนในการใช้คำ โดยเฉพาะช่วงอายุ 4 – 5 ปี

อายุ 5 – 7 ปี ใช้ประโยคที่มีความซับซ้อนเด่นชัด สามารถอธิบายหรือบรรยาย เหตุการณ์หรือรูปภาพได้มีความหมายมากขึ้น ใช้การเชื่อมประโยคและอธิบายความคิดตัวเองได้ ทิศนา แชมณี และคณะ (2535) ได้กล่าวถึง ลักษณะพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยสรุปได้ดังนี้

แรกเกิด ปกติจะไม่ออกเสียง จะทำเสียงเมื่อร้องไห้ สะอึก จาม เรอ พออายุ 5 – 6 สัปดาห์ จะเริ่มทำเสียง เล่นเสียง โดยเฉพาะถ้ามีคนมาเล่นหยอกล้อ

3 เดือน ชอบเล่นเสียงและจะทำเสียงตอบผู้อื่น หยุดฟังขณะผู้อื่นทำเสียงพูดด้วย

6 เดือน หัวเราะและส่งเสียงถ้ามีคนมาเล่นด้วย ถ้าไม่พอใจก็กรี๊ดร้อง กรี๊ดกร๊าด ชอบเล่นเสียง และออกเสียง เช่น “เกอ” “เดอ”

9 เดือน เลียนเสียงผู้ใหญ่ ออกเสียงเป็นคำ เช่น “มัม – มัม” “ดา – ดา” ออกเสียงซ้ำๆกันบ่อยๆ

1 ปี พูดประมาณ 6 – 20 คำ

2 ปี พูดได้ประมาณ 50 คำ และบางทีก็พูดเป็นประโยคสั้นๆได้

2 ปี เริ่มใช้คำแทนตนเอง เริ่มตั้งคำถาม และเข้าใจเรื่อง que ผู้อื่นพูดด้วย

3 – 4 ปี พูดจาสนทนาโต้ตอบได้ดีขึ้น สามารถนับนิ้วมือได้ ชอบฟังนิทาน คำคล้องจอง และเรื่องเล่า

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2538) ได้กล่าวถึง ลำดับพฤติกรรมการแสดงออกของเด็กแรกเกิดถึง 36 เดือนในด้านพัฒนาการทางภาษา ไว้ดังนี้

แรกเกิด – 6 เดือน ทารกใช้เสียงในการแสดงออกอย่างมาก และเริ่มออกเสียง เพื่อแสดงความเป็นเสียงสูงต่ำได้เองตามธรรมชาติ สามารถออกเสียงติดต่อกันได้เป็นเวลานานได้เพื่อตอบสนองกับผู้ que เล่นเสียงของเด็ก และสามารถเปล่งเสียงคล้ายเสียงของคำ 2 พยางค์ แต่ไม่มีความหมาย

6 – 9 เดือน เด็กส่งเสียงคุยอ้อแอ้กับบุคคลรอบตัว และสามารถออกเสียง ดา – ดา หรือเสียงที่คล้ายคลึงกัน เด็กจะแสดงว่าสามารถเข้าใจคำง่ายๆได้ รวมทั้งคำคุ้นเคย และสามารถหันไปหาบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการสนทนาได้

9 – 18 เดือน เด็กพูดเพิ่มพ้ออย่างรวดเร็วบ่อยๆแต่ไม่มีความหมาย เลียนแบบ คำพูดที่ผู้อื่นพูด และพูดคำ 2 คำติดกัน

18 – 24 เดือน เด็กสามารถใช้ประโยคที่มีคำ 2 คำได้ มีความสามารถในการใช้คำศัพท์ได้ 20 – 50 คำ เริ่มใช้คำแทนตนเองและผู้อื่นอย่างง่ายได้ สามารถฟังเรื่องง่ายๆได้ และสามารถปฏิบัติตามคำสั่งง่ายๆได้

24 – 36 เดือน เด็กสามารถใช้ภาษาสื่อแสดงความคิดเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพทางสังคม เด็กจะสนุกกับการใช้ภาษา มีความพึงพอใจที่สามารถแสดงออก และทำให้ผู้อื่นเข้าใจได้ เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมและเริ่มสามารถใช้คำว่า ขึ้น ลง เดียวนี้ เดียวก่อน

ตารณี ศักดิ์ศิริผล เบญจมาศ พระธานี และศรียา-ประภัสสร นิยมธรรม (อ้างถึงใน อรรถวรรณ วงศ์คำชู, 2542 : 17 – 18) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาด้านการพูดของเด็กวัย 3 – 5 ปี สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงพัฒนาการทางภาษาของเด็กอายุ 3 – 6 ปี

อายุ	พัฒนาการทางภาษา
3 – 4 ปี	<ul style="list-style-type: none"> -พูดคำศัพท์ต่างๆได้ประมาณ 900 – 1,500 คำ -ใช้คำสรรพนามที่เป็นพหูพจน์ สรรพนามแทนเพศ คำนาม และคำกริยาได้ -พูดวลีหรือประโยคที่มีความยาวประมาณ 3 คำขึ้นไป -สนทนาได้นานประมาณ 5 นาที -มักใช้คำถามจำพวก อะไร ที่ไหน อย่างไร และทำไม -พูดเสียงสระ เสียงวรรณยุกต์และแม่สะกดทั้งหมดได้ชัดเจนทุกเสียง แต่เสียงพยัญชนะได้แก่ เสียง ม น ห ย ค อ ว บ ก ป ท ต ล จ พ ง และ ด -มีการพูดไม่ชัดบ้าง และมีการพูดไม่คล่องปกติ
3 – 5 ปี	<ul style="list-style-type: none"> -พูดคำศัพท์ต่างๆได้ประมาณ 1,500 – 2,000 คำ -ใช้คำกริยา คำวิเศษณ์ คำลงท้าย และคำอุทานได้ -พูดประโยคที่มีความยาวประมาณ 4 คำขึ้นไป และเป็นประโยคที่เป็นเหตุเป็นผลโดยใช้คำเชื่อมประโยค “เมื่อ” “ทำไม” ไวยากรณ์เกือบสมบูรณ์ -ตอบคำถามง่ายๆได้ -เล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวเองและคนอื่นได้โดยผู้ใหญ่ต้องพูดแนะเล็กน้อย -พูดเสียงสระ เสียงวรรณยุกต์และแม่สะกดทั้งหมดได้ชัดเจนทุกเสียง และพูดเสียงพยัญชนะ ฟ และ ข ได้ชัดเจนขึ้น และยังคงมีการพูดไม่คล่องปกติบางครั้ง
5 – 6 ปี	<ul style="list-style-type: none"> -พูดคำศัพท์ต่างๆได้ประมาณ 2,500 - 2,800 คำ -ใช้คำสรรพนาม คำกริยา คำบุพบท และคำศัพท์ต่างๆได้ถูกต้อง -พูดประโยคที่มีความยาว 5 – 6 คำ เป็นประโยคที่ซับซ้อนขึ้น และมักใช้

ตารางที่ 2 (ต่อ) แสดงพัฒนาการทางภาษาของเด็กอายุ 3 – 6 ปี

อายุ	พัฒนาการทางภาษา
	<p>ประโยคคำสั่ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆกับผู้อื่นได้อย่างสัมพันธ์กับเรื่องที่กำลังพูด - พูดเสียงสระ เสียงวรรณยุกต์และแม่สะกดทั้งหมดได้ชัดครบทุกเสียง และพูดเสียงพยัญชนะ ส ได้ชัดเจนขึ้น - พูดได้คล่องและชัดเจนทุกเสียง ยกเว้นเสียง ร

ภานเนตร ธรรมบวร (2540) ได้กล่าวถึง ลักษณะพัฒนาการทางภาษาไว้ว่า พัฒนาการทางภาษาในเด็กนั้นมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการนำเด็กเข้าสู่โลกใหม่ต่อไป ภาษาถือเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก ความคิดต่างๆจะถ่ายทอดสู่กันได้โดยผ่านภาษา การพูดถือเป็นการแสดงออกทางพัฒนาการทางภาษาด้านหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญพอๆกับการเขียน การพูดเป็นการรวมประสบการณ์ด้านต่างๆของเด็กเข้าด้วยกัน อันได้แก่ ความรู้สึก ความคิด การรับรู้ ความจำ และความรู้ความเข้าใจ เป็นต้น ซึ่งภานเนตร ธรรมบวร ได้กล่าวไว้ในตารางแสดงพัฒนาการทางภาษาของเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิด – 6 ปี ไว้ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงพัฒนาการทางภาษาของเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิด – 6 ปี

อายุ	พัฒนาการทางภาษา
1 ปี	- เริ่มเข้าใจความหมายของคำ เช่น “ส่งให้แม่” และออกเสียงคำที่มีความหมายได้ 2 คำ เช่น “แม่” “ป๊าย – บาย” พูดได้ประมาณ 6 – 20 คำ
2 ปี	- พูดได้ประมาณ 50 คำ และบางทีก็พูดเป็นประโยคสั้นๆได้ เริ่มใช้คำแทนตนเอง เริ่มตั้งคำถามและเข้าใจเรื่อง que ผู้อื่นพูดด้วย
3 - 3 ½ ปี	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักคำมากขึ้น - นับเลขได้ - ช่างพูด - บอกได้ว่าต้องการอะไร - เริ่มถามว่าอะไร ทำไม เมื่อไร - รู้จักทิศทาง เช่น บน ล่าง - เรียกชื่อสิ่งของที่คุ้นเคยได้ - สนใจหนังสือเกี่ยวกับสัตว์และนิทานต่างๆ - พูดจามีเหตุผล

ตารางที่ 3 (ต่อ) แสดงพัฒนาการทางภาษาของเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิด – 6 ปี

อายุ	พัฒนาการทางภาษา
4 ½ - 4 ปี	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักใช้สรรพนามแทนตัวเอง เช่น ผม - พูดมากขึ้น และมีคำศัพท์ใหม่ๆ - พูดติดอ่างชั่วคราวระยะหนึ่ง - พูดประโยคยาวๆ ได้มากขึ้น - รู้จักเรียง วางประโยคได้ถูกต้อง - เข้าใจคำว่า “ข้างบน” “ข้างล่าง” - รู้จักใช้คำปฏิเสธ เช่น ไม่ไป - มักจะใช้คำว่า “สมมติว่า...” - ฟังนิทานได้ประมาณ 20 นาที
5 - 5 ปี	<ul style="list-style-type: none"> - จำคำศัพท์ได้ประมาณ 1,550 – 1,900 คำ - บอกชื่อและนามสกุลตนเองได้ - รู้จักเพศของตนเอง - ชอบแต่งประโยคโดยใช้คำต่างๆ - ชอบใช้คำถาม ทำไม เมื่อไหร่ อย่างไร และสนใจความหมายของคำต่างๆ
5 - 6 ปี	<ul style="list-style-type: none"> - พูดได้คล่องและถูกหลักไวยากรณ์ แต่ยังออกเสียงพยัญชนะบางตัวไม่ชัด เช่น ส ว ฟ - สนใจคำใหม่ๆ และพยายามค้นหาความหมายของคำนั้นๆ - จำคำศัพท์ได้ถึง 2,200 คำ - บอกชื่อ ที่อยู่ อายุ และวันเกิด ของตนเองได้ - ชอบท่องหรือร้องเพลงที่มีจังหวะและเนื้อร้องที่มีคำสัมผัสกัน หรือโฆษณาทางทีวี

3. การเรียนรู้คำศัพท์

การเรียนรู้คำศัพท์ ศรียา – ประภัสสร นิยมธรรม (2540 : 6 - 9) ได้แบ่งคำศัพท์เป็น 2 ประเภทดังนี้

3.1 ศัพท์ทั่วไป ได้แก่ คำที่มีความหมายทั่วไป และใช้ได้หลายกรณีแล้วแต่สถานการณ์ เช่น คน สวย ไป

เนื่องจากศัพท์ทั่วไปมีประโยชน์มากกว่าศัพท์เฉพาะ เด็กจึงเรียนศัพท์ทั่วไปก่อนในทุกระดับอายุ เด็กจะเรียนรู้ศัพท์ทั่วไปมากกว่าศัพท์เฉพาะ ในการพัฒนาคำศัพท์ทั่วไปเด็กไม่ได้เรียนรู้ถึงลักษณะหน้าที่ของคำไปพร้อมๆ กันทีเดียว เด็กจะเรียนรู้คำที่มีประโยชน์ต่อตัวเอง

มากที่สุด และสามารถเข้าใจได้ง่ายก่อน เช่น ชื่อคน ชื่อสัตว์ ชื่อสิ่งของ แล้วจึงเรียนรู้ส่วนต่างๆ ของภาษาหลังสุด เพราะมีประโยชน์ต่อเขาน้อยที่สุดและใช้ยาก เช่น คำสรรพนาม เด็กอาจใช้ คำนามหรือทำท่าประกอบได้ เด็กจะเรียนรู้คำนามก่อนสุด และมักจะเป็นคำนามที่มีพยางค์เดียว โดยเลือกจากเสียงที่ชอบมากที่สุดในขณะที่กำลังเล่นเสียง ต่อจากนั้นก็อาจเป็นคำ 2-3 พยางค์ ต่อมาก็เรียนรู้คำที่ใช้เรียกแทนบุคคล หรือสิ่งที่อยู่ในสิ่งแวดล้อม เช่น "แม่" "พ่อ" "น้อง" ขึ้นต่อไป ก็เรียนรู้คำกริยา โดยเฉพาะคำกริยาที่ใช้แทนท่าทาง เช่น "ให้" "เอา" "ถือ"

คำคุณศัพท์ และคำกริยาวิเศษณ์ จะเริ่มพบในเด็กอายุ 1 ½ ขวบขึ้นไป คำที่ชอบใช้มากได้แก่ "ดี" "ไม่ดี" "น่ารัก" "ร้อน" ฯลฯ คำบุพบท และสรรพนาม มักพบหลังสุด เมื่อวิเคราะห์ส่วนประกอบของภาษาของเด็กเริ่มหัดพูดพบว่า เด็กอายุ ประมาณ 18 เดือน จะใช้คำนามมากที่สุด อายุ 12 ขวบ ใช้คำนามน้อยลงแต่ใช้คำกริยา คำสรรพนาม และคำเชื่อมประโยคมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้คำนี้จะเห็นได้ชัดก่อน อายุ 3 ขวบ เมื่อเด็กสามารถพูดเป็นประโยคที่ถูกต้องได้ การรู้จักลักษณะการใช้คำก็จะช่วยให้ เด็กมีภาษาที่ดีขึ้น

ในด้านจำนวนคำศัพท์ของเด็กในวัยต่างๆมักขึ้นอยู่กับสติปัญญา ความเฉลียวฉลาดของเด็ก และโอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้ซึ่งไม่เพียงแต่จะเพิ่มจำนวนคำ หากแต่หมายถึง การเรียนรู้ความหมายของคำนั้นๆในแง่ที่แตกต่างออกไป ตัวอย่างเช่นคำว่า "ส้ม" ความหมายที่เรียนรู้คือ ผลไม้ชนิดหนึ่ง ต่อมาอาจเรียนรู้ว่าหมายถึง สี จากนั้นอาจเรียนรู้ต่อไปอีกว่า สีส้มเกิดจากสีแดงผสมกับสีเหลือง ฉะนั้นในการศึกษาเรื่องจำนวนคำศัพท์ของเด็กจึงต้อง คำนึงทั้งด้านจำนวนคำที่เด็กรู้จักและความหมายในแง่ต่างๆ

ในช่วงสองปีแรกเด็กเรียนรู้คำศัพท์ได้ช้า หลังจากนั้นในระยะก่อนเข้าโรงเรียน จะเรียนรู้เร็วขึ้น และจะเรียนรู้รวดเร็วยิ่งขึ้นหลังจากเข้าโรงเรียนแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากการได้รับการสอน โดยตรงจากครู และจากการได้พบเห็นสิ่งต่างๆมากขึ้น ผลจากการศึกษาค้นคว้าของนักจิตวิทยา หลายท่านพบว่า โดยเฉลี่ยเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 จะรู้จักคำประมาณ 20,000 - 24,000 คำ หรือ 5-6 เปอร์เซ็นต์ของคำในพจนานุกรมฉบับมาตรฐาน ครั้นโตถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะรู้จัก คำศัพท์ประมาณ 50,000 คำ และราว 80,000 คำ หรือ 22 เปอร์เซ็นต์ของคำในพจนานุกรม ฉบับมาตรฐานสำหรับเด็กที่เริ่มเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความแตกต่างของการเรียนรู้คำศัพท์ของเด็กละคนนั้นเริ่มเห็นได้ตั้งแต่เมื่อ อายุ 18 เดือน และเพิ่มชัดมากขึ้นตามอายุ สิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างในเรื่องนี้อย่างมากก็คือ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม โอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้ แรงกระตุ้น และสติปัญญาของเด็ก

จำนวนคำศัพท์ที่เด็กเรียนรู้ส่งผลถึงภาษาพูดของเด็ก และยังรวมไปถึงภาษาเขียน การใช้ถ้อยคำในการเขียนจะสะท้อนให้เห็นถึงจำนวนคำที่เด็กรู้จักและพูดได้ ดังนั้นความสำเร็จในการเขียนจึงขึ้นอยู่กับความสำเร็จในการใช้ภาษาพูดของเด็ก

3.2 ศัพท์เฉพาะ ได้แก่ คำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจง และใช้ได้บางสถานการณ์เท่านั้น ในวัยเด็กตอนต้นเป็นระยะที่เด็กมุ่งพัฒนาการใช้คำศัพท์ทั่วไป จึงไม่ได้มุ่งจะเพิ่มคำศัพท์เฉพาะมากนัก คำศัพท์เฉพาะต่างๆจึงเริ่มมีบทบาทควบคู่ไปกับการใช้คำศัพท์ทั่วไป ตั้งแต่เด็กอายุ 3 ขวบ เป็นต้นไป ซึ่งมีพัฒนาการไปตามวัยด้วย คือ

1) คำศัพท์ประเภท “ลวงตา” เป็นการเลือกใช้คำที่เด็กต้องใจ โดยที่คำนั้นอาจเป็นคำยาก ยาว และไม่รู้ความหมาย การที่เด็กเอามาพูดก็เพียงเพื่อแสดงออกว่าตนรู้คำนั้น จึงพบว่าบางทีก็นำมาพูดผิดๆ ปรากฏการณ์เช่นนี้จะเกิดขึ้นกับเด็กในวัย 1-2 ขวบ เช่น เด็กอาจได้ยินผู้ใหญ่พูดคำว่า “นรุหรธา” จึงจำมาพูดในสถานการณ์อื่นซึ่งอาจผิดหรือถูกก็ได้ แต่ก็รู้สึกภูมิใจว่าตนรู้จักคำนั้น

2) คำศัพท์ประเภทแสดงจรรยาบรรณ ได้แก่ คำว่า ขอขอบคุณ ขอโทษ สวัสดี คำเหล่านี้เด็กควรเรียนรู้การใช้โดยถูกต้อง ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับกรฝึกฝนที่เด็กได้รับ

3) คำศัพท์เกี่ยวกับสี เด็กเล็กๆมักสนใจเรื่องสี ชื่อของสีจึงได้รับความสนใจแต่วัยต้นๆ เด็กส่วนมากจะรู้จักชื่อสีก่อนอายุ 4 ขวบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเด็กสนใจเพียงไร และมีโอกาสเรียนรู้แค่ไหน

4) คำศัพท์เกี่ยวกับตัวเลข เด็กอายุ 2 ½ - 3 ขวบ หลายคนสามารถนับเลขได้ถึง 10 แต่จะเข้าใจความหมายเพียงไรนั้นยังน่าสงสัย คำศัพท์ของเด็กพวกนี้น่าจะเป็นการนับแบบ “นกแก้ว” มากกว่า อย่างไรก็ตามเมื่อเข้าโรงเรียนแล้ว เด็กจะค่อยๆเรียนรู้ความหมายไปเอง โดยทั่วไปแล้วเด็กปกติจะสามารถนับได้จริงๆราว 5 ขวบ และรู้ความหมายตัวเลขในราวๆ 9 ขวบ

5) คำศัพท์เกี่ยวกับเวลา เด็กอายุประมาณ 6-7 ขวบ จะเข้าใจความหมายของคำว่า “เช้า” “บ่าย” “เย็น” “กลางคืน” “หน้าร้อน” “หน้าฝน” และเมื่อไปโรงเรียนก็จะรู้จักชื่อวัน เดือน ปี

6) คำศัพท์เกี่ยวกับเงิน สำหรับเด็กเล็ก เหยี่ยวหรือธนบัตรทั้งหลายก็คือเงินเหมือนกันหมด จากการศึกษาพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวยากจนจะเรียนรู้คำศัพท์ด้านค่าของเงินได้เร็ว และมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ชีวิตต้องพัวพันกับค่าของเงินมากกว่า เช่น อาจถูกใช้ไปซื้อของ อย่างไรก็ตามก่อนระยะสิ้นสุดวัยเด็กเด็กควรรู้จักชื่อค่าของเงินที่ใช้กันในประเทศ และอาจรู้จักค่าของเงินต่างประเทศด้วย

7) ศัพท์แสลง เป็นคำพูดซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นภาษาที่ถูกต้องควรแก่การพูด คำพวกนี้ได้แก่ คำสบถ คำที่นำมาเพี้ยนความหมาย เป็นต้น การใช้คำประเภทนี้ของ

เด็กเล็กๆเป็นการเลียนแบบโดยไม่รู้ความหมายที่แท้จริง เด็กใช้เพียงเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้ใหญ่ ทำให้ผู้ใหญ่ตกอกตกใจ หรือเพียงเพื่อทำตัวให้เหมือนกับเด็กคนอื่นๆ เด็กที่มาจากครอบครัวยากจนจะเรียนคำแสลงได้มากด้วยการเรียนรู้จากเพื่อนบ้าน

8) ภาษาลับเฉพาะ มักพบในเด็กก่อนวัยรุ่น เด็กพวกนี้มักมีภาษาเฉพาะกลุ่มของตนโดยเฉพาะ อาจเป็นทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน หรือการให้สัญญาณเป็นรหัสต่างๆเพื่อไม่ให้คนอื่นรู้ความลับในหมู่ของตน ภาษาลับมักเริ่มตอนเด็กอายุราว 8 ขวบไปจนถึง 15 ปี และจะมีมากที่สุดในช่วงอายุ 10-13 ปี เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงจะมีรหัสของภาษาที่ใช้ต่างกัน ไป และพบว่า เด็กผู้หญิงนิยมใช้ภาษาลับเฉพาะมากกว่าเด็กผู้ชาย ภาษาลับเฉพาะนั้นนอกจากจะช่วยให้เด็กเกิดความพึงพอใจและมีความรู้สึกปลอดภัยแล้ว ยังช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองในแง่ให้เกิดการคิดสมมติอีกด้วย

4. ปัจจัยในการเรียนรู้ภาษา

การสอนเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษานั้น ครูผู้สอนควรคำนึงถึงองค์ประกอบของการพูด และปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางภาษาดังต่อไปนี้ (อรวรรณ วงศ์คำชู, 2542 : 23-26)

4.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลจากตัวครู

ครูหรือผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่จะช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาให้กับเด็ก เพราะเด็กจะเรียนรู้และเลียนแบบจากครูตลอดเวลา ถ้าครูรักและศรัทธาในความคิดของเด็กมาก เด็กก็จะยิ่งจดจำสิ่งที่ครูสอนและเลียนแบบสิ่งที่ครูประพฤติมากตามไปด้วย ดังนั้นบุคลิกลักษณะและบทบาทของครูจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1) ความรู้ของครู ถ้าครูมีความรู้เกี่ยวกับหลักการและวิธีการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กดีด้วยก็จะช่วยให้เข้าใจ และเลือกวิธีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาได้อย่างเหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะของเด็ก ทำให้การพัฒนาทักษะทางภาษามีประสิทธิภาพ แต่ถ้าครูไม่มีความรู้ความเข้าใจก็จะมุ่งสอนตามที่ตนถนัด โดยไม่คำนึงถึงเด็กและวิธีการสอน การฝึกทักษะทางภาษาก็อาจล้มเหลวไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการสอน

2) เจตคติของครู ความคิดหรือความรู้สึกของครู ที่มองเห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะทางภาษานั้น แสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง แววตา และคำพูด เป็นการชี้ให้เด็กได้มองเห็นคุณค่าของการฝึกทักษะต่างๆ นอกจากนี้ครูที่เห็นคุณค่าของการพัฒนาทักษะทางภาษายังพยายามหาวิธีการสอน และเวลาสำหรับฝึกทักษะเหล่านั้นให้กับเด็กด้วยความสนใจ เอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ในทางตรงกันข้ามถ้าครูผู้สอนไม่เห็นคุณค่าของการฝึกทักษะทางภาษาก็จะปล่อยให้เด็กพัฒนาทักษะต่างๆเอาเองตามธรรมชาติ ซึ่งอาจจะไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

3) บุคลิกภาพและพฤติกรรมของครู เนื่องจากเด็กสามารถเรียนรู้ และเลียนแบบ จากครูได้ตลอดเวลาตั้งกล่าวข้างต้น ฉะนั้นถ้าครูผู้สอนมีบุคลิกภาพโดยเป็นผู้ฟัง ที่ดี สนใจ และ ตั้งใจฟังเมื่อเด็กพูด เด็กก็จะเป็นผู้มีความพยายามในการฟังที่ดี มีสมาธิในการฟัง สนใจสิ่งที่ครูและ เพื่อนๆพูด เป็นต้น ในทางกลับกันถ้าครูพูดขณะที่เด็กคุยกัน หรือครูไม่สนใจการฟังและการพูด ของเด็ก เด็กก็จะพูดแข่งครู พูดแข่งเพื่อน โดยไม่รู้ว่าจะจ้องหว่านไฉนควรพูดและจ้องหว่านไฉนควรฟัง เป็นต้น

4) ความสามารถในการใช้ภาษาของครู การพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กที่จะ ได้ผลย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญของครูอีกประการหนึ่ง คือความสามารถในการใช้ภาษาของครู ว่าครูมีความสามารถในการเลือกใช้คำหรือประโยคได้ถูกต้องและเหมาะสมเพียงใด เพื่อใช้เป็นต้นแบบ สำหรับเด็ก เช่น ถ้าครูใช้ภาษาง่าย ชัดเจน เข้าใจความสนใจ ก็จะช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะทาง ภาษาได้ดีตามไปด้วย

5) การสอนของครู ครูมีบทบาทและหน้าที่โดยตรงในการกำหนด และจัด กิจกรรมฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้กับเด็ก ถ้าครูจัดกิจกรรมฝึกทักษะทางภาษาให้ กับเด็กได้ครบตามความมุ่งหมายและประเภทของแต่ละทักษะแล้ว การพัฒนาทักษะทางภาษาก็ จะสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพสูงสุด แต่ถ้าครูฝึกทักษะทางภาษาเพียงบางอย่างที่คุณถนัด และไม่ นำทักษะทางภาษาทั้งสี่มาสัมพันธ์หรือบูรณาการเข้าไว้ด้วยกัน ก็จะทำให้เด็กขาดทักษะทางภาษา บางประการ ซึ่งมีผลเสียในการนำทักษะทางภาษาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นการสอนของ ครูจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาโดยตรงที่สำคัญที่สุดอีกประการหนึ่ง

4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลจากตัวเด็ก

แม้ครูจะจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะทางภาษาให้กับเด็กในห้อง โดยให้ทุกคน กระทำเหมือนกันและพร้อมกันก็ตาม แต่ผลของการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กแต่ละคนก็คง จะแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กในด้านต่าง ๆ นั้นเอง ปัจจัยที่มีอิทธิพล จากตัวเด็กจึงกล่าวสรุปได้ดังนี้

1) สภาพกายของเด็ก อวัยวะสำคัญของการรับรู้ภาษา คือประสาทสัมผัส ต่างๆ ผู้สอนจำเป็นต้องสังเกตและสำรวจดูว่าเด็กคนใดมีประสาทสัมผัสใดไม่ปกติบ้าง ถ้าพบครู จะต้องให้ความช่วยเหลือ เช่น ถ้าหูพิการ สายตาสั้น ครูก็ควรย้ายที่นั่งให้นั่งใกล้ครู หรือส่งไปให้ แพทย์ตรวจรักษา นอกจากประสาทหูและตาแล้ว สภาพกายที่เจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆก็อาจเป็นอุปสรรค ต่อการพัฒนาทักษะทางภาษา นอกจากนี้สุขนิสัยก็อาจมีส่วนช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาได้ด้วย

2) สติปัญญาของเด็ก ระดับสติปัญญาของผู้เรียนก็มีผลต่อการพัฒนาทักษะ ทางภาษาด้วย เพราะผู้เรียนที่มีสติปัญญาสูง มีความจำดี มีสมาธิติดตามเรื่องได้นาน เข้าใจ เรื่องราวที่ฟังหรืออ่านได้ตรงถูกต้อง และรวดเร็วก็จะทำให้การพัฒนาทักษะการฟังและการอ่าน พัฒนาไปได้เร็ว แต่ถ้าหากสติปัญญาต่ำก็พัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนได้ช้า

3) อารมณ์ของเด็ก อารมณ์ของเด็กมีผลกระทบต่อทักษะทางภาษาขณะที่กำลังเรียนอย่างยิ่ง เพราะเด็กที่อารมณ์ไม่ปกติในขณะที่ฟังหรืออ่านก็จะไม่สามารถรับรู้เรื่องราวใดๆที่ฟังหรืออ่านได้ เช่น การฟังขณะที่มีอารมณ์โกรธ เสียใจ ตีใจ เศร้าใจ หรือฟังชานันั้น ผู้ฟังจะไม่ได้สนใจในสิ่งที่ฟังทำให้ไม่เข้าใจเรื่องราวที่รับฟัง ดังนั้นการฝึกทักษะทางภาษาขณะที่เด็กมีอารมณ์ไม่ปกติจึงไม่เกิดผลเท่าที่ควร

4) ความสนใจของเด็ก เนื่องจากความสนใจเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้คนเรามีความตั้งใจต่อการประกอบกิจกรรมต่างๆอันเป็นผลทำให้บุคคลสามารถประกอบกิจกรรมนั้นๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะทางภาษาในด้านต่างๆก็เช่นเดียวกันถ้าครูสามารถสร้างความสนใจให้เกิดแก่เด็กอย่างได้ผล เด็กก็จะตั้งใจฝึกทักษะนั้นๆอย่างจริงจัง

5) ความรู้พื้นฐานของเด็ก ความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เดิมของเด็กมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนของเด็กด้วย ในการฟังหรือการอ่านเรื่องราวใดๆผู้ฟังหรือผู้อ่านจะรับรู้และเข้าใจได้อย่างดีในเวลาอันรวดเร็ว เรื่องที่ฟังหรืออ่านนั้นจะต้องใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องกับความรู้พื้นฐานหรือประสบการณ์ของผู้ฟังหรือผู้อ่าน เพราะผู้ฟังหรือผู้อ่านจะต้องแปลเสียงและภาพให้เชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือความรู้เดิมเป็นความเข้าใจ ดังนั้นการเลือกเรื่องมาใช้ในการฝึกทักษะการฟังและการอ่านจึงสำคัญอย่างยิ่ง การพูดและการเขียนก็เช่นเดียวกัน ควรให้เด็กได้ฝึกทักษะการพูดและทักษะการเขียนจากสิ่งที่เด็กมีประสบการณ์มาแล้ว

6) ภูมิหลังของเด็ก ภูมิหลังของเด็ก หมายถึง เชื้อชาติ ศาสนา อาชีพบิดามารดา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว ภูมิลำเนา และเพศของเด็ก ซึ่งสิ่งต่างๆที่กล่าวถึงเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์และการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กทั้งสิ้น

7) จำนวนพี่น้องในครอบครัวของเด็ก เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีจำนวนพี่น้องไม่มากนัก พ่อแม่ย่อมมีโอกาสใกล้ชิดสนิทสนมกับลูก การพัฒนาทางภาษาของเด็กก็พัฒนาได้มากและเร็วกว่าเด็กที่พ่อแม่ไม่ใกล้ชิด อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าลูกคนหัวปีมักจะมีพัฒนาการทางภาษาดีกว่าลูกคนสุดท้าย เพราะมีโอกาสใกล้ชิดพ่อแม่หรือผู้ใหญ่มากกว่า และได้รับประสบการณ์ทางภาษา ซึ่งเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางภาษาได้มากกว่าลูกคนสุดท้าย ส่วนในเรื่องจำนวนพี่น้องของเด็กที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางภาษาที่ต่างประเทศมีผู้ศึกษาไว้พบว่า เด็กลูกโทนพัฒนาทักษะทางภาษาได้เร็วกว่าลูกแฝด โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการพูด

4.3 สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะการฟังของเด็กที่ครูควรคำนึงถึงเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมฝึกทักษะการฟังสำหรับเด็ก ลักษณะของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางภาษามีดังต่อไปนี้

1) ภาษาที่ใช้ที่บ้าน หรือภาษาที่เด็กใช้มาตั้งแต่เริ่มแรกนั้น ย่อมเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็ก เมื่อเด็กเคยชินภาษาสำเนียงอย่างหนึ่ง แต่ต้องมาฟังภาษาสำเนียงที่โรงเรียนอีกอย่างหนึ่ง ทำให้เด็กเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมไม่ได้

2) ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว เด็กๆที่มีฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวดี ย่อมมีประสบการณ์กว้างขวาง เพราะมีโทรทัศน์ วิทยุ และมีโอกาสไปเที่ยวตาม สถานที่ต่างๆ ทำให้เด็กได้พบเห็นสิ่งต่างๆมากมาย

3) ฐานะทางสังคมที่แวดล้อมเด็ก สังคมที่เด็กอยู่นั้นอาจเป็นสังคมเมือง หรือสังคมชนบท เด็กที่อยู่ในสังคมเมืองที่มีประชาชนหนาแน่นย่อมทำให้เด็กได้รับรู้รับฟังสิ่งต่างๆมาก มีประสบการณ์กว้าง ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาได้ดี นอกจากนี้สังคมของครอบครัวยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะทางภาษาให้ดีขึ้นได้เช่นเดียวกัน

4) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ครูที่มีความเป็นกันเองกับผู้เรียนจะทำให้เด็กรักและศรัทธา รวมทั้งบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ดี ย่อมช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะทางภาษาได้มากขึ้น

5) ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับเพื่อนๆในชั้นเรียน และโรงเรียนช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาให้ดีขึ้นได้ การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กด้วยกันทั้งยังเป็นการพัฒนาสร้างเสริมสุขภาพจิตที่ดีด้วย

แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับชนิดของคำ

ความหมายของคำ

คำ ตามความหมายพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง เสียงพูด เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่งๆ เสียงพูดหรือลายลักษณ์อักษรที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้นเพื่อแสดงความคิด โดยปกติถือว่าเป็นหน่วยที่เล็กที่สุด ซึ่งมีความหมายในตัว

ความหมายของคำตามหลักภาษาไทย พระยาอุปกิตศิลปสาร (2544) ได้อธิบายความหมายของคำไว้ว่า คำ หมายถึง เสียงที่พูดออกมาได้ความอย่างหนึ่ง ตามความต้องการของผู้พูด จะเป็นก็พยางค์ก็ตาม เรียกว่า คำหนึ่ง บางคำก็มีพยางค์เดียว บางคำก็มีหลายพยางค์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นา (ที่ปลูกข้าว)	เป็น คำ มี 1 พยางค์
นาวา (เรือ)	เป็น คำ มี 2 พยางค์
นาฬิกา(โมงหรือท่อม)	เป็น คำ มี 3 พยางค์ ดังนี้เป็นต้น

กำชัย ทองหล่อ (2543) อธิบายความหมายของคำไว้ว่า คำ หมายถึง อักษรที่ประสมกันแล้วออกเสียงมาเป็นหน่วยเสียงเดียว ประกอบด้วย สระตัวเดียว เรียกว่า พยางค์ พยางค์ที่เปล่งออกมาจะเป็นพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์รวมกันก็ตาม ถ้ามีความหมายเป็นที่รู้กันได้ เรียกว่า คำหรือถ้อยคำ ซึ่งถ้าเปล่งออกมาเป็นเสียงพูดก็เรียกว่า คำพูด ถ้าเขียนเป็นตัวหนังสือ เรียกว่า คำเขียน คำคำเดียวจะมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ เช่น

กา	คำเดียว	พยางค์เดียว
กาแพ	คำเดียว	2 พยางค์
การะเกด	คำเดียว	3 พยางค์
กากนาสูร	คำเดียว	4 พยางค์
กาญจนมาลา	1 คำ	5 พยางค์ ดังนี้เป็นต้น

ความหมายของคำตามหลักภาษาศาสตร์ สุพันธ์ อัญชลินกุล (2546) หมายถึง ส่วนของคำพูดที่เล็กที่สุดที่มีความหมาย ความหมายทางภาษาศาสตร์นี้อาจเป็นความหมายทั่วไปหรือความหมายทางไวยากรณ์โดยเฉพาะก็ได้ และส่วนที่เล็กที่สุดที่มีความหมายนี้ก็คือ หน่วยคำอิสระที่ปรากฏตามลำพังได้นั่นเอง

ชนิดของคำ

การแบ่งชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแนวความคิดจากหนังสือหลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสาร (2545) และกำชัย ทองหล่อ (2533) ซึ่งแบ่งชนิดของคำออกเป็น 7 ชนิด ได้แก่ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน และคำอุทาน

1. คำนาม คือ คำที่เป็นชื่อของคน สัตว์ สิ่งของ และกิจการอาการต่างๆ แบ่งออกเป็น 5 ชนิด ได้แก่

- 1.1 สามานยนาม คือ คำที่เป็นชื่อของ คน สัตว์ สิ่งของ และ กิจการอาการทั่วไป เช่น
  - เด็ก นั่งอยู่ใน โรงเรียน
  - กวาง ชอบกิน กล้วย
  - บ้าน เป็นที่อาศัยของ คน

1.2 วิสามานยนาม คือ คำนามที่เป็นชื่อเฉพาะของ คน สัตว์ สถานที่ และสิ่งของ เป็นชื่อที่บัญญัติขึ้นมาสำหรับใช้เรียกร่องชี้เฉพาะเจาะจงลงไปว่า เป็นใครหรืออะไร เช่น

- สมศรี เป็นหญิงสาวที่เด่นในสังคม
- นาย แดง และนาย ดำ เป็นพี่น้องกัน
- เอราวัณ เป็นช้างอยู่ในสวรรค์ชั้น ดาวดึงส์

1.3 ลักษณะนาม คือ คำนามที่ทำหน้าที่ประกอบนามอื่น เพื่อแสดงรูปลักษณะ ขนาด หรือประมาณของนามนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น

รถ 1 คัน บรรทุกคน 4 คน

คน 1 คน โคนต้นไม้ 3 ต้น

เรือ ลำ นี้อายุ 2 เล่ม

คำที่ใช้เป็นลักษณนามนั้น อาจจะเป็นคำที่ซ้ำกับคำนามข้างหน้าก็ได้ เช่น คน 2 คน ตู้ 2 ตู้ วัด 3 วัด จังหวัด 1 จังหวัด อำเภอ 4 อำเภอ กี่ 1 กี่

หรือจะใช้คำอื่นที่แสดงรูปลักษณะของนามข้างหน้าโดยเฉพาะก็ได้ เช่น

ภิกษุ 1 รูป แหวน 1 วง อวน 1 ปาก

ปี 1 เล่า หนังสือ 1 เล่ม เชือก 1 เส้น

การใช้ลักษณนามนี้ ต้องถือความนิยมของภาษาเป็นสำคัญ เพราะไม่สามารถจะวางเป็นกฎลงไปได้ว่า คำนามชนิดนั้นต้องการลักษณนามอย่างไร เช่น วัตถุที่มีลักษณะแบบๆจะเรียกว่า ใบ ก็ได้ หรือ ปั่น ก็ได้ เช่น ใบไม้ 1 ใบ กระดาษ 1 แผ่น เลื่อย 1 ปั่น เพราะฉะนั้นผู้ที่ใช้ลักษณนามได้ถูกต้อง จึงต้องเป็นผู้ที่มีความรอบคอบ

1.4 สมุหนาม ได้แก่

- 1) คำนามที่ทำหน้าที่แสดงหมวดหมู่ของสามานยนามและวิสามานยนาม เช่น
  - ฝูง นก บิน ไป ใน อากาศ
  - โซล่ง ช้าง เดิน เข้า เพนียด
  - คณะ ครู ประชุม ในห้องสมุด

2) คำนามที่เป็นชื่อของสถานที่หรือองค์การต่างๆแต่สมมติให้เป็นบุคคลขึ้นตามความนิยมของภาษา คือ แทนที่จะให้ความหมายถึงสถานที่หรือองค์การต่างๆตามรูปศัพท์ แต่เปลี่ยนความหมายให้เป็นกลุ่มคนผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในสถานที่หรือองค์การนั้นๆ เช่น

ประเทศไทย ยินดีต้อนรับชาวต่างชาติ

โรงเรียน ต้องการนักเรียนที่ดี

กระทรวงกลาโหม ประกาศรับทหารอาสา

ศาล ตัดสินให้ วัด เป็นฝ่ายชนะคดี

บริษัท ได้รับสินค้าจากต่างประเทศ

1.5 อาการนาม หรือคำนามซึ่งเกิดจากคำกริยาหรือคำวิเศษณ์ที่มีคำ "การ" หรือ "ความ" นำหน้า คำนามชนิดนี้มีลักษณะติดกับคำนามชนิดอื่น คือใช้คำประสมทั้งสิ้น เช่น การยืน การเดิน การนั่ง การนอน ความคิด ความรู้ ความดี ความชั่ว ความมั่งง่าย ความมั่งใหญ่ ความมั่งได้ ความมั่งน้อย

การสังเกตชนิดของค่านาม

การสังเกตชนิดของค่านามว่าจะเป็นามชนิดใด ต้องดูใจความในประโยคเป็นสำคัญ เพราะนามคำหนึ่งๆอาจจะเป็นได้หลายชนิด จะถือเป็กฎตายตัวลงไปว่านามอย่างนั้นจะต้องเป็นชนิดนั้นเสมอไปไม่ได้

เพราะฉะนั้นการวินิจฉัยชนิดของค่านาม จำเป็นต้องอาศัยคำห้อมล้อม และใจความในประโยคจึงจะทราบได้แน่นอน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

คนในบ้านนี้เป็นนักดนตรี	(คน เป็นสถามานยนาม)
เขามีบุตร 2 คน	(คน เป็นลักษณนาม)
คณะสงฆ์เดินทางไปลังกา	(คณะ เป็นสมุหนาม)
พระสงฆ์พม่าคณะหนึ่งเข้ามาเมืองไทย	(คณะ เป็นลักษณนาม)

2. คำสรรพนาม คือ คำที่ใช้แทนนามหรือข้อความที่กล่าวมาแล้ว เพื่อไม่ต้องกล่าวนามหรือข้อความนั้นซ้ำอีก เพราะภาษาต้องการความไพเราะและความหมดจดเกลี้ยงเกลา ถ้าต้องกล่าวคำหรือข้อความซ้ำกันอยู่บ่อยๆก็ขาดความสละสลวย แบ่งออกเป็ 6 ชนิด ได้แก่

2.1 บุรุษสรรพนาม คือ สรรพนามที่ใช้แทนชื่อผู้พูด ผู้ที่พูดด้วย และผู้ที่พูดถึง แบ่งออกเป็ 3 ชนิด ได้แก่

- 1) บุรุษที่ 1 ใช้แทนชื่อผู้พูด เช่น ฉัน ผม ข้าพเจ้า อีฉัน อาตมา
- 2) บุรุษที่ 2 ใช้แทนชื่อผู้ที่พูดด้วย เช่น ท่าน เธอ ได้เท่า ผ่าพระบาท
- 3) บุรุษที่ 3 ใช้แทนชื่อผู้ที่พูดถึง เช่น เขา มัน ใคร อะไร ผู้ใด

2.2 ประพันธสรรพนาม คือ สรรพนามที่ใช้แทนนาม หรือสรรพนามที่อยู่ติดต่อกันข้างหน้า ได้แก่ ผู้ ที่ ซึ่ง อัน ดัง ผู้ที่ ผู้ซึ่ง เช่น

ใครๆ ผู้ที่ไม่ประสงค์จะดูโลกก็ให้ดูภาพยนตร์

คน ที่ เป็นครูต้องมีความอดทน

เขาบูชาความรัก ซึ่ง ทำให้เขาตาบอด

บุคคล ดัง จะกล่าวต่อไปนี้เป็นผู้เยาว์

2.3 วิภาคสรรพนาม คือ สรรพนามที่ใช้แทนนามหรือสรรพนามที่แยกออกเป็แต่ละคนแต่ละสิ่ง หรือแต่ละพวก ได้แก่คำว่า ต่าง บ้าง กัน เช่น

นักกีฬา ต่าง ทำหน้าที่ของตน

กรรมกร ต่าง ก็ชนของชั้นจากเรือ

ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ ต่าง ก็มีงานทั้งนั้น

นักศึกษาทำหน้าที่ต่างๆกัน บ้าง ก็ฟังคำบรรยาย บ้าง ก็ค้นตำรา บ้าง ก็เข้าห้องสมุด บ้าง ก็ทำบันทึกการสอน

2.4 นิยมสรรพนาม คือ สรรพนามที่ใช้แทนนามหรือข้อความที่กล่าวมาแล้ว หรือปรากฏอยู่เฉพาะหน้า เป็นสรรพนามที่เฉพาะเพื่อป้องกันความให้ชัดเจน ได้แก่คำว่า นี้ นั้น โน่น นี่ นั่น ทั้งนี้ ทั้งนี้ เช่นนี้ เช่นนั้น อย่างนี้ อย่างนั้น อย่างโน้น เช่น

นี้ คือหนังสือที่ฉันชอบ

นั้น เป็นมติของกรรมการ

ฉันอยู่ นี้ สบายกว่าอยู่ โน่น

นี้ เป็นความเห็นของฉัน นั้น เป็นความเห็นของคนอื่น

2.5 อนิยมสรรพนาม คือ สรรพนามที่ใช้แทนนามทั่วไป ไม่ใช่เฉพาะเจาะจงเหมือนนิยมสรรพนาม ได้แก่คำว่า ใคร อะไร ไหน ผู้ใด อื่น ผู้อื่น ชาวอะไร ชาวไหน ชาวอื่น ผู้ใดผู้หนึ่ง ผู้หนึ่งผู้ใด

จะใช้เป็นชนิดคำคู่ก็ได้ เช่น ไคร ไครๆ อะไรๆ ไหนๆ ชาวอะไรๆ ชาวไหนๆ อื่นๆ เช่น

ไคร มากับฉันก็ได้

ฉันไม่ทราบว่ อะไร เป็น อะไร แล้ว

ไหนๆ ฉันก็อยู่ได้

2.6 ปุจฉาสรรพนาม คือ สรรพนามที่ใช้แทนนามแต่มีเนื้อความเป็นคำถาม ได้แก่ คำว่า ใคร อะไร ไหน ผู้ใด ชาวอะไร ชาวไหน คำเหล่านี้มีใช้อยู่แล้วในอนิยมสรรพนาม แต่ต่างกับอนิยมสรรพนาม เพราะใช้เป็นคำถาม ส่วนอนิยมสรรพนาม ใช้เป็นคำแทนชื่อที่ไม่ชี้เฉพาะ หาได้ใช้เป็นคำถามไม่ เช่น

เมื่อเข้านี้ ไคร มาหาฉัน

อะไร อยู่ในกระเป๋

ไหน คือบ้านของท่าน

3. คำกริยา คือ คำที่แสดงอาการของนามและสรรพนาม หรือแสดงการกระทำของประธานแบ่งออกเป็น 5 ชนิดได้แก่

3.1 สกรรมกริยา คือ กริยาที่ต้องมีกรรมมารับจึงจะให้ความสมบูรณ์ครบถ้วนตามกระแสดความ เช่น

ทหาร ถือ ปืน

คนครัว หุง ข้าว

กสิกร ไถ นา

พ่อค้า ขาย ของ

จะเห็นได้ว่า คำกริยาในประโยคทั้ง 5 นั้น ถ้าไม่มีคำว่า ปืน ข้าว นา ต้นไม้ ของ มาเป็นกรรมรับข้างหลัง จะไม่ได้ความบริบูรณ์

3.2 อกรรมกริยา คือ กริยาที่มีความหมายครบถ้วนในตัวเองโดยไม่ต้องมีกรรมมารับ ก็ได้รับความเต็มกระแส เช่น

นักเรียน **เดิน** ที่ถนน

นก **บิน** ในอากาศ

เด็ก **นั่ง** บนเตียง

3.3 วิกตรรกริยา คือ กริยาที่ไม่สำเร็จความหมายในตัวเอง และจะใช้เป็นกริยาของ ประธานตามลำพังตัวเองก็ไม่ได้ จะต้องมีคำนาม คำสรรพนาม หรือคำวิเศษณ์มาขยาย จึงจะได้ความ กริยาพวกนี้ได้แก่คำว่า เป็น เหมือน เท่า คล้าย คือ เสมือน ดูจ ประดูจ ประหนึ่ง ราวกับ เพียงดั่ง เปรียบเหมือน อุปมาเหมือน

ใช้คำนามขยาย เช่น

นายแดง **เป็น** ครู

รูปร่างของลา **เหมือน** รูปร่างของม้า

ลูก **เท่า** พ่อ

ใช้คำสรรพนามขยาย เช่น

ถ้าเธอ **เป็น** ฉัน เธอจะรู้สึกอย่างไร

เขา **เหมือน** ฉันมากกว่า **เหมือน** เธอ

เขา **คล้าย** ฉัน

ใช้คำวิเศษณ์ขยาย เช่น

เขาพูดอะไร **เป็น** เท็จไปหมด

ทำได้เช่นนี้ **เป็น** ดีแน่

มาดี **เป็น** ดี มาร้าย **เป็น** ร้าย

3.4 กริยานุเคราะห์ คือ คำกริยาที่ทำหน้าที่ช่วยกริยาชนิดอื่นให้แสดงความหมาย ออกมาเป็น กาล มาลา หรือวากต่างๆ เพราะคำกริยาในภาษาไทยมีรูปคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาล มาลา หรือวาก การที่จะรู้ว่าเป็น กาล มาลา หรือวากอะไร นอกจากสังเกต ความหมายของรูปประโยคแล้วจำเป็นต้องอาศัยคำกริยานุเคราะห์เป็นเครื่องช่วยด้วย

1) ช่วยบอกกาล ได้แก่คำว่า ย่อม อยู่ ยัง...อยู่ กำลัง กำลัง...อยู่ ได้ เคย จะ จัก แล้ว เสรีจ เช่น

เขา **กำลัง** ทำงาน

เขา **ได้** ทำงาน

เขา **จะ** ทำงาน

2) ช่วยบอกมาลา ได้แก่คำว่า ชะรอย รอย เห็นจะ ทีจะ ทำจะ คง คงจะ ต้อง จง จงอย่า ขอจง ขออย่า อย่า อย่าเพ็ง อย่าเพอ ชี นะ เถอะ เทอญ เช่น

เขา คง มาที่นี่

ท่าน จง เชื่อฉัน

ชะรอย เขาจะฝันไป

3) ช่วยบอกวจาก ได้แก่คำว่า ให้ ถูก ถูก..ให้ ถูกให้ เช่น

นักโทษ ถูก ผู้คุมจับ

นักเรียน ถูก ครู ให้ ทำงาน

บิดา ให้ บุตรเขียนหนังสือ

3.5 กริยาสภาวมาลา คือ คำกริยาที่ทำหน้าที่คล้ายกับนาม อาจเป็นประธาน เป็นกรรม หรือเป็นบทขยายส่วนใดส่วนหนึ่งของประโยคก็ได้ เช่น

นอน มีประโยชน์กว่าอิริยาบถอื่น

ฉันชอบ ดู ภาพยนตร์

เขาออมทรัพย์ไว้เพื่อ ซื้อ รองเท้า

4. คำวิเศษณ์ คือ คำที่ทำหน้าที่ประกอบคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ด้วยกันให้ได้ความชัดเจนยิ่งขึ้น

ประกอบคำนาม เช่น

คน อ้วน เป็นเพื่อนกับคน ผอม

โต๊ะ กลม ทาสี เหลือง

คน ดี มีวาจา ไพเราะ

ประกอบคำสรรพนาม เช่น

ท่าน ทั้งหลาย อยากดูใคร บ้าง

เขา ทั้งหมด จะมาหาเรา ทั้งสอง วันนี้

เขาจะมีอะไร ก็มาน้อย

ประกอบคำกริยา เช่น

เขาพูด เพราะ

ม้าวิ่ง เร็ว

ผมมีปากกาด้ามเดียว ขอรับ

ประกอบคำวิเศษณ์ เช่น

เขากินอาหาร จุ มาก

คนอ้วน ตู่ตะ วิ่งช้า

คำวิเศษณ์แบ่งออกเป็น 10 ชนิด ได้แก่

4.1 ลักษณะวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบบอกลักษณะต่างๆ เช่น บอกชนิด สี สันฐาน ขนาด เสียง อากา ร กลิ่น รส ความรู้สึก เช่น ดี ชั่ว ขาว ดำ กลม แบน ใหญ่ เล็ก โครม เปรี๊ยะ เร็ว ช้า หอมเหม็น เปรี๊ยะ หวาน เย็น ร้อน

คำนามและคำกริยาที่นำมาใช้เป็นคำวิเศษณ์ โดยมากเป็นลักษณะวิเศษณ์ และคำวิเศษณ์ใดๆที่จัดเข้าในคำวิเศษณ์ชนิดอื่นไม่ได้ ต้องนับว่าเป็นลักษณะวิเศษณ์ทั้งสิ้น

4.2 กาลวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบบอกเวลา ได้แก่คำว่า เช้า สาย บ่าย เย็น เย็น คำ อดีต อนาคต ปัจจุบัน เช่น

คน โบราณ ไม่ชอบทำงานเวลา กลางคืน

เขา เดี่ยวนี้ ไม่เหมือนกับเขา แต่ก่อน

ฉันนอน ก่อน ฉันจึงตื่น เช้า

คนดี เดี่ยวนี้ ไม่เหมือนกับคนดี แต่ก่อน

ในประโยคที่ 1 กาลวิเศษณ์ประกอบนาม ประโยคที่ 2 กาลวิเศษณ์ประกอบสรรพนาม ประโยคที่ 3 กาลวิเศษณ์ประกอบกริยา ประโยคที่ 4 กาลวิเศษณ์ประกอบวิเศษณ์

4.3 สถานวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบบอกสถานที่ ได้แก่คำว่า บน ล่าง ใต้ ไกล ใกล้ บก น้ำ บ้าน ป่า ห่าง เช่น

เขาอยู่ บน ฉันอยู่ ล่าง ท่านอยู่ ห่าง เขาอยู่ ใกล้

เขาเอาข้าง บ้าน ไปต่อข้าง ป่า

ชาวประมงเอาสัตว์ บก ไปล่อสัตว์ น้ำ

คำวิเศษณ์ชนิดนี้ ถ้ามีค่านามหรือคำสรรพนามไว้ข้างหลัง นับว่าเป็น คำบุพบท เช่น

พระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ บน หิ้ง

เขานั่ง ใกล้ ฉัน

สุนัขนอน ใต้ ฤๅน

4.4 ประมาณวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบบอกจำนวน แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

1) บอกจำนวนนับ เช่น หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า ที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม ที่สี่ ที่ห้า

2) บอกจำนวนปริมาณ คือ มิได้บอกชัดเจนไปว่าเท่านี้เท่านั้น แต่กำหนดว่า

มากหรือน้อยซึ่งพอจะรู้ความหมายได้โดยปริมาณ ได้แก่คำว่า มาก น้อย หลาย ทั้งหลาย จุ ทั้งปวง ทั้งหมด บรรดา คนละ สิ่งละ ต่าง บาง บ้าง กัน เช่น

บรรดา คนที่มา ล้วนแต่ กิน จุทั้งสิ้น

ต่าง คน ต่าง ทำ กัน ไป คนละ อย่าง

บาง คนก็ทำ บ้าง กิน บ้าง

4.5 นิยมวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบความชี้เฉพาะหรือจำกัดลงไปว่าเป็น เช่นนั้นเช่นนั้น หรือสิ่งนั้นสิ่งนี้ ได้แก่คำว่า นี่ นั้น โน่น นี่ นั้น โน่น ทั้งนี้ ทั้งนั้น อย่างนี้ อย่างนั้น ดังนี้ ดังนั้น แท้จริง เฉพาะ เอง ดอก แม่นอน ที่เดียว เจียว เช่น

เธอ **นี่** ช่างไม่รู้จักตา **นั้น** เสียบ้างเลย

ฉัน **เอง** ไม่ได้พูด **ดังนั้น** **ดอก**

ฉันเรียนวิชา **เฉพาะ** **ไม่**วิชาทั่วไป

4.6 อนิยมวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบบอกความไม่ชี้เฉพาะหรือไม่จำกัดลงไปว่าเป็นเช่นนั้นเช่นนั้นหรือสิ่งนั้นสิ่งนี้ ได้แก่คำว่า ไต ไร โหน ก็ อะไร ทำไม ฉันใด เช่นไร แต่พึงสังเกตว่า คำพวกนี้จะต้องไม่ใช่ในข้อความที่เป็นคำถามหรือสงสัยจึงจะนับว่าเป็นอนิยมวิเศษณ์ ถ้าใช้ในข้อความที่เป็นคำถามหรือสงสัย เรียกว่า ปฤจฉาวิเศษณ์ เช่น

คน **ไต** จะชอบคน **โหน** ก็ได้

เขาอ่านหนังสือ **อะไร** เวลา **ไร** ได้ทั้งนั้น

เขาจะมา **ก็** คนฉันไม่ว่า และจะมา **ทำไม** ฉันก็ไม่รังเกียจ

4.7 ปฤจฉาวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบบอกเนื้อความเป็นคำถามหรือความสงสัย ได้แก่คำว่า ไต ไร โหน ก็ อะไร ทำไม ฉันใด เช่นไร ไหม อันใด อย่างไร เท่าไร ไย หรือ หนอ เช่น

สิ่ง **ไต** อยู่ในตู้ ท่านรู้ **ไหม**

ฉันจะทำ **ฉัน** **ใด** **ดี**

ท่าน **หรือ** เป็นผู้เก็บนาฬิกาได้

4.8 ประดิษฐานวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบบอกเสียงร้องและเสียงขานรับ เพื่อแสดงความสละสลวยของภาษาและแสดงความเป็นกันเองในระหว่างผู้พูด ได้แก่คำว่า จำ ขอรับ เว้ย โว้ย โว้ย และบรรดาขานรับที่กล่าวแล้วในคำวิเศษณ์ราชาศัพท์ทั้งสิ้น เช่น

แดง **จำ** มาหาพี่น้อง

คุณครู **ขอรับ** ผมกลับมาแล้ว **ขอรับ**

อ้ายโม่ง **โว้ย** **โว้ย**

4.9 ประดิษฐานวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบบอกความปฏิเสธ หรือไม่ยอมรับ ได้แก่คำว่า ไม่ มิ ใช่ ไม่ใช่ มิใช่ บ บ่ บมิ บมิ บรรจง ฤฤ มิได้ ไม่ได้ หาไม่ หา...ไม่ หามิได้ ไม่...มิได้ ไม่..หามิได้

คำประดิษฐานวิเศษณ์นี้ จะปฏิเสธที่นาม สรรพนาม กริยา หรือวิเศษณ์ ก็ได้ เช่น

เขา **ไม่** ทำงาน **ก็** **มิ** เป็นไร เพราะเขา **ไม่ใช่** ลูกจ้าง

ร่างกายนี้ **ใช่** **สัตว์** **ใช่** บุคคล **ใช่** ตัวตนเราเขา

ความประพฤติเช่นนั้น **บมิ** เป็นการที่ควรกระทำ

4.10 ประพันธวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่ประกอบคำกริยาหรือวิเศษณ์ เพื่อเชื่อมประโยคให้มีข้อความเกี่ยวข้องกัน ได้แก่คำว่า ที่ ซึ่ง อัน อย่างที่ ชนิดที่ ให้ ว่า ที่ว่า คือ เพื่อให้ เพื่อว่า เช่น

เขาเป็นคนฉลาด ที่ ใครๆ ไม่กล้าดูถูกเขา
เขาร้องเพลงไพเราะมาก ซึ่ง เมื่อฟังแล้ว จิตใจของฉันเคลิบเคลิ้มไปด้วย
เขาไม่อาจพูดถ้อยคำใดๆ อัน จะทำให้ผู้อื่นเสียใจ

ประพันธสรรพนามและประพันธวิเศษณ์ แม้จะใช้คำบางคำเหมือนกัน เช่น ที่ ซึ่ง อัน แต่มีข้อแตกต่างกัน ดังนี้

ประพันธสรรพนาม ทำหน้าที่

- 1) ให้แทนนามหรือสรรพนามที่อยู่ข้างหน้า
- 2) ต้องเรียงไว้ใกล้ชิดติดต่อกับนาม หรือสรรพนามที่มันแทน
- 3) เป็นประธานของกริยาที่ตามมาข้างหลัง
- 4) เป็นบทเชื่อมระหว่างमुख्यประโยค กับคุณานุปประโยคซึ่งรวม เรียกว่า

สังกรประโยค

- 5) เป็นวิภัติการของนาม หรือสรรพนามที่อยู่ข้างหน้า

ประพันธวิเศษณ์ ทำหน้าที่

- 1) ประกอบคำกริยา หรือคำวิเศษณ์
- 2) เป็นบทเชื่อมระหว่างमुख्यประโยคกับวิเศษณานุปประโยค ซึ่งรวมเรียกว่า

สังกรประโยค

- 3) ต้องเรียงไว้ข้างหลังคำอื่น นอกจากค่านาม และคำสรรพนาม

5. คำบุพบท คือ คำที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำหรือประโยค เพื่อให้รู้ว่าคำหรือประโยคที่อยู่หลังบุพบทนั้นมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับคำหรือประโยคที่อยู่ข้างหน้าอย่างไร

หน้าที่ของคำบุพบท

นำหน้านาม เช่น

หนังสือ ของ บิดา
เขาไป กับ เพื่อน
นักเรียนอยู่ ใน ห้อง

นำหน้าสรรพนาม เช่น

ปากกา ของ ฉันอยู่ ที่ เขา
ฉันคิด ถึง ท่านมาก
ฉันจะอยู่ ใกล้ เธอ

นำหน้ากริยา เช่น

เขากิน เพื่อ อยู่

เขาเก็บอาหารไว้ สำหรับ รับประทาน

เขาทำงาน กระทั่ง ตาย

นำหน้าวิเศษณ์ เช่น

เขาทำ ลิ่น ดี

ถ้าพูดกัน ตาม จริงแล้ว เขาต้องมาหาฉัน โดย เร็ว

นำหน้าประโยค เช่น

เขายืนใกล้ กับ นายดำทำงาน

เขามา ตั้งแต่ ฉันตื่นนอน

เขาพูดเสียงดัง กับ คนตวาดเขา

คำบุพบทแบ่งออกเป็น 5 ชนิด ได้แก่

5.1 บุพบทที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง นามกับนาม นามกับสรรพนาม หรือ นามกับกริยา เช่น

ฉันชอบนาฬิกา ของ นายแดง

โต๊ะ ใน ห้องเรียนมีสามสิบห้าตัว

มือ ของ เขาช่วยมาก

5.2 บุพบทที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสรรพนามกับนาม สรรพนามกับสรรพนาม หรือสรรพนามกับกริยา เช่น

ท่านจะต้องการอะไร ที่ นายแดง

เธอพบใคร ใน ห้องนั้น

เธอ ของ ฉันจะไปไหน

5.3 บุพบทที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกริยากับนาม กริยากับสรรพนาม กริยากับกริยา หรือกริยากับวิเศษณ์ บุพบทชนิดนี้อาจนำหน้า บทกรรม บทที่เป็นเจ้าของหรือบทขยายก็ได้ เช่น

เขาเห็น แก่ หน้าฉัน

เขาอยู่ ใน บ้าน

ฉันไป กับ เธอ

5.4 บุพบทที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคกับประโยค เช่น

เขานอน ตั้งแต่ ฝนตกครั้งแรก

เขาเก็บอาหารไว้ สำหรับ คนตายหญ้าที่สนาม

5.5 บุพพทที่ไม่แสดงความสัมพันธ์กับบทอื่น ได้แก่คำว่า ดูกร ดูก่อน ดูแน่ะ ดูรา ข้าแต่ ยัง เช่น

ดูกร มหาพราหมณ์ ท่านจงทำตามคำที่เราบอก

ดูแน่ะ พี่น้องทั้งหลาย บัดนี้เรามาช่วยท่านแล้ว

ความแตกต่างกันระหว่างคำบุพพทกับคำวิเศษณ์

คำบุพพทบางคำมีรูปอย่างเดียวกับคำวิเศษณ์ จึงมักทำให้งง แต่ความจริงมีวิธีใช้ต่างกัน ดังนี้

1) คำบุพพทต้องนำหน้าคำที่อยู่ข้างหลัง จะใช้ตามลำพังไม่ได้ แต่คำวิเศษณ์ต้องใช้ประกอบคำที่อยู่ข้างหน้า จะมีคำตามหลังก็ได้ แต่ต้องเป็นบทขยายหรือบทกรรม เช่น

เขาอยู่ในบ้าน (คำบุพพท)

เขาอยู่ใน (คำวิเศษณ์)

เขาอยู่ใกล้บ้าน (คำบุพพท)

เขาอยู่ใกล้ (คำวิเศษณ์)

2) คำที่ตามหลังคำบุพพท ย่อมทำหน้าที่เป็นการกต่าง ๆ แต่คำที่ประกอบข้างหลังวิเศษณ์ จะต้องเป็นคำวิเศษณ์ บทกรรมหรือบทขยาย เช่น

เขาพูดดังมาก (เป็นคำวิเศษณ์)

คนเดียวมี 2 มือ (เป็นบทกรรม)

เขาเป็นเด็กดีเกินเด็กทั้งหลาย (เป็นบทขยาย)

3) คำบุพพทไม่มีความหมายเกาะอยู่ที่ตัวเอง แต่ความหมายไปตกอยู่ที่คำตามหลัง แต่คำวิเศษณ์มีความหมายชัดในตัวเอง เช่น

เขาเป็นลูกของฉัน (คำบุพพท)

เขาพูดไพเราะ (คำวิเศษณ์)

ในประโยคที่หนึ่ง ความหมายไปตกอยู่ที่คำ "ฉัน" หาได้อยู่ที่คำ "ของ" ซึ่งเป็นคำบุพพท ในประโยคที่สอง คำ "ไพเราะ" เป็นคำวิเศษณ์ประกอบคำกริยา "พูด" ให้ความชัดเจนขึ้น เป็นคำที่มีความหมายในตัวเอง

4) คำบุพพทไม่ควรใช้พร่ำเพรื่อ ถ้าเป็นที่รู้ความหมายกันโดยทั่วไปแล้ว ก็มักจะละบุพพทไว้ในฐานที่เข้าใจ เช่น

นักเรียนไปโรงเรียน

เด็กนอนเตียง

แต่คำวิเศษณ์ใช้ได้ทั่วไป เพราะเป็นคำขยาย จะละไว้ในฐานที่เข้าใจไม่ได้

6. คำสันธาน คือ คำที่ทำหน้าที่เชื่อมคำกับคำ ประโยคกับประโยค ข้อความกับข้อความ หรือเชื่อมความให้สละสลวย

เชื่อมคำกับคำ เช่น

เขาพบครู และ นักเรียน

บิดามารดา และ บุตรไปเที่ยว

นายดำ กับ นายแดงเป็นเพื่อนกัน

เชื่อมประโยคกับประโยค เช่น

นักเรียนมาหาครู และ ผู้ปกครองก็มาด้วย

เขาชอบแกงเผ็ด แต่ ฉันชอบแกงจืด

เพราะ เขาขยัน เขา จึง สอบไล่ได้

เชื่อมข้อความกับข้อความ เช่น

ชาวต่างชาติเขาเข้ามาอยู่เมืองไทย เขาขยันหมั่นเพียร ไม่ยอมให้เวลาผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ เขาจึงร่ำรวยจนเกือบจะซื้อแผ่นดินไทยได้ทั้งหมดแล้ว เพราะฉะนั้น ขอให้พี่น้องชาวไทยทั้งหลายจงตื่นเถิด จงพากันขยันทำงานทุกชนิด เพื่อจะได้รักษาแผ่นดินของไทยไว้

เชื่อมความให้สละสลวย เช่น

เขา ก็ เป็นคนสำคัญเหมือนกัน

อย่างไรก็ตาม ฉันต้องไปกับท่านคนหนึ่งละ

คำสันธานแบ่งออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่

6.1 สันธานที่เชื่อมให้เป็นอนุประโยค ประโยค แบ่งออกเป็น 4 ชนิด ได้แก่

1) เชื่อมความที่คล้ายตามกัน ได้แก่คำว่า ก็ กับ และ จึง เช่น ว่า ให้ คือ ทั้ง ครั้น...ก็ ครั้น...จึง เมื่อ...ก็ พอ...ก็ ทั้ง...ก็ ทั้ง...กับ ทั้ง...และ ก็คือ ก็ดี ก็ได้ เท่ากับ เช่น

พ่อ และ แม่ทำงานเพื่อลูก

พอ ฉันเขียนหนังสือแล้วฉัน ก็ นอน

ถ้า เขามีความสุขฉัน ก็ ยินดีด้วย

2) เชื่อมความที่ขัดแย้งกัน ได้แก่คำว่า แต่ แต่ทว่า แต่ว่า กว่า...ก็ ถึง...ก็ เช่น

เขาอยากมีเงิน แต่ เขาไม่ทำงาน

กว่า เขาจะไปถึงเขา ก็ หมดกำลัง

ถึง เขาเป็นนักมวยฉัน ก็ ไม่กลัว

3) เชื่อมความที่เป็นเหตุผลกัน ได้แก่คำว่า เพราะ ด้วย จึง ฉะนั้น ฉะนั้น คำที่
ด้วยว่า เหตุเพราะ เหตุว่า เพราะ ว่า ฉะนั้น...จึง เพราะฉะนั้น เหตุฉะนั้น เช่น

เพราะ เขาทำสวนครัวเขา จึง ไม่อดผัก

ใบไม้ร่วง เพราะฉะนั้น สนาม จึง สกปรก

เขามีไหวพริบ เขา จึง ปลอดภัย

4) เชื่อมความที่เลือกเอา ได้แก่คำว่า หรือ ไม่ก็ ไม่เช่นนั้น มิฉะนั้น หรือมิฉะนั้น เช่น

เขานอน หรือ เขาทำงาน

ท่านต้องทำงาน มิฉะนั้น ฉันจะบังคับท่าน

6.2 สันฐานที่เชื่อมให้เป็นสังกรประโยค แบ่งออกเป็น 6 ชนิด ได้แก่

1) เชื่อมความแสดงลักษณะอาการ เช่น

เขาบอก ให้ ฉันเขียนหนังสือ

เขาพูด ว่า นายดำเป็นทหาร

2) เชื่อมความแสดงปริมาณ เช่น

เขาพากันมา ตลอดจน คนตัดหญ้าในสวนก็มา

เขาพูดมาก จน คนเหล่านั้นกลับหมด

3) เชื่อมความแสดงเวลา เช่น

เก็บอาหารไว้ จน หนึ่งปีผ่านไป

เขานอน เมื่อ นาฬิกาตี 11 ที่

4) เชื่อมความแสดงเหตุ เช่น

น้ำท่วม เพราะ ฝนตก

ต้นไม้โค่น เพราะ ว่า คนตัด

5) เชื่อมความแสดงผล เช่น

พ่อดู จน ลูกร้องไห้

ลมพัด จน หน้าต่างเปิด

6) เชื่อมความแสดงเปรียบเทียบ เช่น

เขาเดินเร็ว เหมือน ม้าวิ่ง

เขาทำได้ดี กว่า นายแดงทำ

6.3 สันฐานที่เชื่อมให้เนื้อความเด่น แบ่งออกเป็น 2 ชนิด

1) เชื่อมความคนละตอนให้ประสานกัน เช่น

แมว หมู และเป็ด เป็นเพื่อนกัน วันหนึ่งแมวกับหมูช่วยกันสร้าง

ที่อาศัย ฝ่าย เป็ดเห็นเช่นนั้นก็ไปช่วยด้วยความเต็มใจ

คนดีย่อมมีศีลธรรม มีความขยันหมั่นเพียรเพื่อตั้งตนให้มีฐานะ
คนชนิดนี้ควรแก่การสรรเสริญ อนึ่ง คนที่มีความกตัญญู ก็ควรแก่การสรรเสริญด้วย

2) เชื่อมความให้สละสลวย เช่น

ทำไมกับ เรื่องสั้นๆเท่านั้น ถึงเรื่องยาวกว่านี้ฉันก็แต่งได้
อย่างไรก็ตาม ฉันจะต้องช่วยเขาให้ได้
ข้าพเจ้าเชื่อว่า เขา ก็ เป็นสุภาพบุรุษ

7. คำอุทาน คือ คำที่แสดงถึงเสียงที่เปล่งออกมาในเวลาดีใจ เสียใจ ตกใจ ประหลาดใจ
หรือกริ่งใจ หรือเป็นคำที่ใช้ต่อด้วยคำเสริมบทให้บริบูรณ์ยิ่งขึ้น

เสียงที่เปล่งออกมาเป็นคำอุทานนั้นอาจจะเป็น

- 1) คำ เช่น แหม! พุทโธ! โอ้! โอย!
- 2) วลี เช่น เกรกรรมจริงหนอ! ไ้ออกเราเอ๋ย! กลุ่มใจจริงไฉน!
- 3) ประโยค เช่น ไฟไหม้เจ้าข้า! ออกแตกแล้วไฉน!

รวมความว่า คำ วลี หรือประโยคใดๆก็ตาม ถ้านำมาใช้แสดงถึงเสียงที่ดีใจหรือตกใจ
นับว่าเป็นคำอุทานทั้งสิ้น

คำอุทานแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

7.1 อุทานบอกอาการ

1) ใช้แสดงความรู้สึกต่างๆในการพูด ได้แก่ จี! จีๆ! จีชะ! ไร้! บ๊ะ! วะ!
วา! หือหือ! เหม่! แหม! อนิจจัง! อูบ๊ะ! เอ! เอ๊ะ! เอ๊ว! เอ้อเฮอ! โอ! โอย! โอ้ย!
อะ! ฮ้า! ฮี้! เฮ้! เฮ้ย! ไฮ้!

คำเหล่านี้ใช้แสดงความรู้สึกต่างๆกัน คือ

ไร้!	ใช้แสดงความอนาถใจ หรือ สงสาร
บ๊ะ!	ใช้แสดงความประหลาดใจ
วะ!	ใช้แสดงความประหลาดใจ
เอ!	ใช้แสดงความแปลกใจ
เอ๊ะ!	ใช้แสดงความฉงน หรือ ไม่เข้าใจ
โอ!	ใช้แสดงความรู้สึกเมื่อนึกอะไรขึ้นมาได้
โอย!	ใช้แสดงความรู้สึกเจ็บปวด แผลง หรือมากยิ่งขึ้น
โอ๊ะ!	ใช้แสดงความรู้สึกเจ็บปวด แผลง หรือมากยิ่งขึ้น
ฮี้!	ใช้แสดงความไม่พอใจ หรือ แปลงใจ
เฮ้!	ใช้แสดงความผิดหวัง หรือ ไม่พอใจ
เฮ้ย!	ใช้แสดงการตวาด ดู หรือ ไม่รู้ตัว

2) ใช้เป็นคำขึ้นต้นประโยคในคำประพันธ์ เพื่อแสดงความรำพึง รำพัน วิงวอน หรือปลอบโยน ได้แก่ อ้า ใจ ใจว่า

อ้า	ใช้แสดงการรำพึง หรือ พรรณनावิงวอน
ใจ	ใช้แสดงการรำพึง ปลอบโยน หรือ คร่ำครวญ
ใจว่า	ใช้แสดงการรำพึง ปลอบโยน หรือ คร่ำครวญ

ตัวอย่าง

อ้า แม่พิมลสกลโฉม	สิริโฉมลออตา
จากกันประหนึ่งจะมรณา	เพราะวิบัติอุบัติเหตุ
ใจ เวรกรรมจำพราวต้องจากนุช	พี่แสนสุดอาลัยใจถวิล
เมื่อสิ้นน้องเหมือนหนึ่งว่าสิ้นฟ้าดิน	เป็นอันสิ้นตระกูลสูญทั้งปวง
ใจว่า รักหนอรักนี้หนักจิต	บางครั้งคิดว่าสนุกเป็นสุขี
บางครั้งวร้อนแรงหึงตริงทวี	บางครั้งก่กลุ่มฤติน้อย่างไร

7.2 อุทานเสริมบท คือ คำอุทานที่ใช้เป็นคำสร้อยหรือคำเสริมบทต่างๆ เพื่อให้มีคำครบถ้วนตามที่ต้องการ หรือให้ความกระชับ หรือให้สละสลวยขึ้น มี 3 ชนิด ได้แก่

7.2.1 อุทานเสริมบทที่ใช้เป็นดอกสร้อย คือ อุทานที่ใช้เป็นสร้อยของโคลง และ ร่าย หรือใช้เป็นคำลงท้ายในบทประพันธ์ แสดงว่าจบข้อความบริบูรณ์แล้ว ได้แก่ ฮา เฮย แส แล นา รา เอย

คำอุทานชนิดนี้ เป็นเพียงคำสร้อยที่เติมลงไปเพื่อให้บทประพันธ์มีพยางค์ครบตามบัญญัติของฉันทลักษณ์เท่านั้น จึงไม่มีความหมายอะไรเพิ่มขึ้นในเนื้อความตอนนั้นๆ เช่น

เสียงเพลงไพเราะครั้นคลอซอ พอสฮา
รักศักดิ์สงวนสังขธรรม เกิดเกียรติ พอสเฮย
ขาดทรัพย์อับมิตรหมอง หม่นจิต จริงแฮ

7.2.2 อุทานเสริมบทที่ใช้เป็นคำแทรก คือ อุทานที่ใช้แทรกลงในระหว่างคำหรือข้อความ มี 2 ชนิด ได้แก่

1) ใช้เป็นบทบุรณ คือ เป็นคำที่ทำให้บทประพันธ์มีพยางค์ครบถ้วนตามฉันทลักษณ์ ได้แก่ นู ชี ลี นิ เช่น

แต่งอเนก นู ประการ
ควรสุข ชี กลับเศร้า ศรีหมอง
เวียนมา ลี เวียนไป

2) ใช้ประกอบข้างท้ายให้ความกระชับหรือสละสลวยขึ้น ได้แก่ นา เอย เอ้ย เอ้ย โวย เช่น

มาเถิด นา แม่ นา

เด็ก เอย ทำไมจิ่งร้อง

สัตว์อะไร เอย มีขา 4 ขา

7.2.3 อุทานเสริมบทที่ใช้เป็นคำเสริม คือ คำอุทานที่ใช้ต่อด้วยเสริมคำให้ยาว เย็นออกไป แต่ไม่ต้องการความหมายที่เสริมนั้น มี 3 ชนิด ได้แก่

1) คำเสริมที่สอดลงไประหว่าง เพื่อให้เป็นสะพานเสียงทอดสัมพันธ์ระหว่างคำหน้ากับคำหลัง เช่น

เที่ยง นาง กลางคืน วัด วา อาราม

ผ้า ผ่อน ท่อนสไบ ลด ลา วาศอก

เลข ผา นาทิ ผัก หญ้า ปลาย้า

2) คำเสริมที่เลียนเสียงคำเดิม จะเสริมข้างหน้าหรือข้างหลังก็ได้ คำชนิดนี้ไม่มีความหมายอะไร เป็นแต่เติมเข้ามาเพื่อเสริมเสียงให้ยาวออกไป แต่บางคำก็ช่วยกระชับความหรือเน้นความ เน้นเสียงให้หนักขึ้น โดยมากใช้ในภาษาพูดมากกว่าภาษาหนังสือ เช่น รดรา กุ้งกอย หนังสือหนังหา จมูกจะปาก กระดุกกระเดี้ยว หูเหือง คานแคน คางแคง ขามแซม เข้าอกเข้าใจ ไม้รู้ไม้ชี้ น้ำอบน้ำรม พยายามพยายาม กงการ

3) คำเสริมที่พ่วงเข้ามาเพื่อเติมเสียงให้เต็มตามที่เคยใช้ในที่อื่น เช่น

เขาพูดสะเคียดยาตรเลย

วันนี้ฉันต้องนอนให้เปรมประชากร

มือของเขาช่างไวไฟเหลือเกิน

แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับสื่อที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของเด็กอนุบาล

ความหมายของสื่อ

กรมวิชาการ (2540) ให้ความหมายของสื่อไว้ว่า ตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวเนื้อหาจากผู้ส่งไปยังผู้รับในการเรียนการสอน สื่อเป็นตัวกลางนำความรู้จากครูสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าใจยาก กลายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจง่าย เรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้ และค้นพบด้วยตนเอง

ความสำคัญของสื่อ

ลัดดา นิลมะณี (2526 อ้างถึงใน สันหพัฒน์ อรุณธานี, 2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อดังนี้

1. เสริมสร้างความเข้าใจแก่เด็ก ครูอาจจัดหาและเลือกสื่อได้หลายรูปแบบซึ่งสื่อที่ครูนำมาใช้สามารถทำให้เด็กมองเห็นเป็นเหมือนมีชีวิต หรือทำให้เคลื่อนไหวได้ ซึ่งช่วยเสริมสร้างให้เด็กเกิดความเข้าใจได้ดี

2. เรียกร้องความสนใจของเด็ก
3. ใ้ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน
4. ช่วยให้เกิดปรับตัว และเตรียมรับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

สื่อที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของเด็กอนุบาล

1. หนังสือภาพ

หนังสือภาพเปรียบเสมือนอาหารมื้อหนึ่งของวัน มีความสำคัญมากต่อพัฒนาการของเด็ก เพราะเป็นทั้งอาหารสมองและอาหารใจ แม้ว่าร่างกายของเด็กจะเติบโตขึ้นมาได้โดยไม่ต้องมีหนังสือภาพ แต่จิตใจและสมองของเด็กก็ต้องการอาหารเหมือนกัน ทาดาชิ มัตซึอิ (2537 : 9 – 30) ได้กล่าวไว้ดังนี้

ความสำคัญและความหมายของหนังสือภาพ

- 1) เป็นหนังสือเล่มแรกของลูก
- 2) เป็นหนังสือที่ผู้ใหญ่อ่านให้เด็กฟัง ไม่ใช่หนังสือสำหรับเด็กอ่านเอง

หนังสือภาพจะทำให้เด็กสนใจหนังสือ เติบโตขึ้นเป็นคนรักหนังสือ และรักการอ่านเป็นชีวิตจิตใจทีเดียว

3) ต้องไม่ใช่หนังสือที่ทำให้เด็กรู้สึกเบื่อ รู้สึกขมขื่นเพราะถูกบังคับให้อ่าน ไม่ใช่ตำราเรียน ไม่ใช่หนังสือสั่งสอนแบบตรง

- 4) เป็นสื่อกลางที่ดียิ่งสำหรับชั่วโมงแห่งความสุขของครอบครัว
- 5) เป็นสื่อสอนภาษาที่ดีที่สุด

การเรียนรู้ภาษาในชีวิตประจำวันนั้น ใช้ถ้อยคำจำกัดอยู่เฉพาะสิ่งที่เห็นรอบตัว ภาษาที่ใช้กันก็เป็นภาษาพื้นๆธรรมดา มิใช่สำนวนโวหารที่มีความลุ่มลึก ดังนั้นการเรียนรู้ภาษาอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งของเด็กจึงได้จากหนังสือภาพดีๆ หนังสือภาพจึงเปรียบเสมือนคลังภาษาสำหรับเด็ก เด็กจะจดจำภาษาอันสละสลวยของกวี สำนวนดีๆของนักประพันธ์ รวมทั้งภาษาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ของนักวิชาการ ที่ใช้ผ่านหนังสือภาพโดยการอ่านของพ่อแม่และครู

พื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ของเด็ก คือ ความแตกฉานทางภาษาและความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งครอบครัวเป็นสถาบันที่มีหน้าที่ในการวางรากฐานให้กับเด็ก โดยเฉพาะพ่อแม่ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบต่อชีวิตของลูกโดยตรง หนังสือภาพเป็นสื่อกลางที่ดีสำหรับการวางพื้นฐานอันสำคัญยิ่งนี้

เด็กกับการอ่านหนังสือภาพ

การอ่านหนังสือภาพของผู้ใหญ่และเด็กนั้นไม่เหมือนกัน ผู้ใหญ่สนใจที่หัวเรื่อง บทเรียนที่ได้รับ และประโยชน์ของหนังสือ แต่เด็กมองภาพการเคลื่อนไหว และรายละเอียดในภาพ รวมทั้งความสนุกสนานอันต่อเนื่องของเรื่องราว ผู้ใหญ่มองว่าหนังสือเล่มนี้เล่าเรื่องอะไร ส่วนเด็กมองว่าหนังสือเล่มนี้เล่าเรื่องอย่างไร ในขณะที่หูฟังเสียงเล่าเรื่องราวการเล่าจากพ่อหรือแม่ สายตาเด็กก็ไล่ดูภาพ และสนุกกับภาพเช่นกัน

ดังนั้นภาพในหนังสือภาพจึงต้องเป็นภาพที่เล่าเรื่องได้ ทำให้เด็กเกิดอารมณ์ร่วม รู้สึกสนุกสนาน สร้างจินตนาการ สนุกกับภาษา และรายละเอียดของภาพ และสนุกกับภาพรวมทั้งหมด หนังสือภาพที่ดีต้องให้สิ่งเหล่านี้แก่เด็ก

หนังสือภาพสำหรับเด็กอายุ 0 – 1 ปี

หนังสือภาพสำหรับเด็กวัยทารกไม่ใช่หนังสือสำหรับอ่าน แต่เหมือนกับของเล่นชิ้นหนึ่ง เช่น มีลักษณะสีเหลี่ยมที่มีภาพติดอยู่และเปิดได้ พอเปิดดูข้างในก็มีภาพต่างๆหลากหลายเรียงรายกันอยู่ในแต่ละหน้า เด็กจะรู้สึกสนุกกับการค้นพบสิ่งที่น่าสนใจนี้ ถ้าเปิดหน้าไหนแล้วพบภาพสิ่งของที่เด็กรู้จัก เช่น แมว หมา รถ กลัวย ส้ม ก็ยิ่งทำให้เด็กสนใจมาก

ประสบการณ์ธรรมดาของเด็กกับหนังสือภาพมีความหมายยิ่งนัก เพราะเป็นจุดชักจูงให้เด็กสนใจหนังสือ และอยากเข้าไปสู่โลกของหนังสือซึ่งทำให้หนังสือกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเด็กไปในที่สุด หนังสือภาพที่เหมาะสมกับเด็กวัยนี้ควรเป็นหนังสือภาพเหมือนจริง รูปสัตว์ ผัก ผลไม้ รถชนิดต่างๆ สิ่งของในชีวิตประจำวัน ไม่ควรเป็นภาพนามธรรม หรือภาพสัญลักษณ์ที่ไม่มีความหมายและไม่ควรมีฉากหลังหรือส่วนประกอบภาพที่รกรุงรัง

หนังสือภาพสำหรับเด็กอายุ 2 – 3 ปี

การเลือกหนังสือภาพสำหรับเด็กวัยนี้ คือ เลือกหนังสือที่เด็กสนใจ ไม่ควรบังคับให้ดูแต่ภาพที่พ่อแม่ต้องการให้อ่าน เพราะหนังสือภาพมิใช่ตำราเรียน หนังสือภาพคือความสุขของเด็ก ดังนั้นหนังสือภาพเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน หนังสือภาพสัตว์และสิ่งของ หนังสือภาพยกลอนสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบก็เหมาะสมกับเด็กวัยนี้

เด็กเล็กมีประสาทสัมผัสทางหูที่ดีมาก หากมีประสบการณ์ด้านภาษาและการฟังเสียงที่ดีในวัยนี้ จะช่วยพัฒนาศักยภาพทางด้านภาษาและดนตรีให้ได้ดีด้วย โดยเฉพาะในช่วงวัย 2 – 4 ขวบ เด็กสนใจฟังเสียงและภาษาที่มีจังหวะ เด็กบางคนจำหนังสือที่ชอบได้ทั้งเล่ม และอ่านได้ถูกต้องทุกหน้า ทุกตัวอักษรเหมือนอ่านหนังสือออก ทำให้พ่อแม่รู้สึกภูมิใจมาก หนังสือภาพที่มีบทกวีดีๆจึงเหมาะที่สุดสำหรับอ่านให้เด็กวัยนี้ฟัง เด็กจะจำได้อย่างน่าอัศจรรย์ใจ

เด็กอายุ 3 ขวบ มีพัฒนาการทางภาษาที่รวดเร็วอย่างน่าทึ่ง มีจินตนาการสร้างสรรค์ และมีความอยากรู้อยากเห็นมาก สามารถติดตามและเข้าใจเรื่องเล่าง่ายๆได้แล้ว

เด็กวัยนี้ชอบเรื่องซ้ำไปซ้ำมา และเรื่องไหนที่ชอบมากเด็กจะให้อ่านซ้ำแล้วซ้ำอีกไม่รู้จักเบื่อ ทั้งๆที่จำเรื่องได้หมดทุกตัวอักษร ตั้งแต่ต้นจนจบ

ดังนั้นหากเด็กวัยนี้มีประสบการณ์ทางภาษาที่ดี และภาพที่ดี จะเป็นพื้นฐานสำคัญในสร้างนิสัยรักการอ่านของเด็กในอนาคต เด็กที่เคยรู้สึกปิติยินดีกับหนังสือภาพตั้งแต่วัย 3 ขวบ จะไม่ห่างจากหนังสือไปตลอดชีวิต

หนังสือภาพสำหรับเด็กอายุ 4 – 5 ปี

หนังสือภาพที่ดี คือ หนังสือที่ภาพและเรื่องประสานกลมกลืนกัน หากภาพและเรื่องไม่ประสานกันเด็กจะไม่มีอารมณ์ร่วมกับหนังสือภาพเล่มนั้น เวลาเด็กดูหนังสือภาพมิได้ดูอย่างคนภายนอก แต่สมมติตัวเองเป็นตัวละครในเรื่องและเข้าไปอยู่ในเรื่องด้วย ดังนั้นเรื่องที่ได้ยินจากหูต้องเป็นภาษาและจังหวะที่ประสานกับภาพ ซึ่งเด็กมองดูด้วยตา

ภาพของหนังสือภาพเพื่อเด็กที่ดี ต้องเป็นภาพที่เล่าเรื่องได้ เมื่อพลิกดูภาพโดยไม่อ่านคำบรรยายก็เข้าใจโครงเรื่องทั้งหมด

เมื่อเด็กอายุ 4 ขวบ ความสามารถทางภาษาของเด็กพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วมาก ความชอบของเด็กแต่ละคนก็แตกต่างกันอย่างชัดเจน การเลือกหนังสือภาพจึงยากขึ้น หนังสือภาพสำหรับเด็กวัยนี้ส่วนใหญ่เป็นนิทานและเรื่องเล่าที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับเด็ก

เด็กวัย 4 ขวบ เป็นวัยสร้างพื้นฐานทางด้านจินตนาการสร้างสรรค์ เมื่อเด็กฟังนิทานทางหู และเข้าไปอยู่ในโลกของนิทาน ในหัวก็จะวาดภาพไปตามเรื่องราวที่ได้ยิน การอ่านหนังสือภาพให้เด็กฟังจึงเป็นการสร้างพลังจินตนาการสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของพลังเรียนรู้จากการอ่านหนังสือ

2. หนังสือนิทาน

นิทาน คือ ความสุขสำหรับเด็ก เป็นสายใยผูกพันระหว่างพ่อแม่ลูก และระหว่างครูกับศิษย์ เด็กๆควรมีเวลาสำหรับฟังนิทานทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน เด็กทุกคนสนุกกับนิทานที่เขาชอบ เป็นความสนุกที่ประทับใจไปยาวนาน เป็นความสนุกที่เด็กๆได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยไม่รู้ตัว ทั้งด้านภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ความรู้รอบตัว และความคิดจินตนาการ ทั้งยังส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นทีละน้อยจนกระทั่งกลายเป็นนักอ่านโดยไม่รู้ตัว (ปรีดา ปัญญาจันทร์ และ ชีวัน วิสาสะ, 2537)

กรีก ยูนิพันธ์ (2539 : 59) ได้กล่าวถึงหนังสือนิทานสำหรับเด็กอายุต่างไว้ดังนี้
หนังสือนิทานสำหรับเด็กอายุแรกเกิด – 2 ปี

เด็กวัยนี้สนใจนิทานที่มีเรื่องสั้นๆหรือนิทานที่กล่าวถึงถ้อยคำเป็นคำๆพร้อมภาพประกอบที่มีสีสันสดใส เด็กวัยนี้สามารถใช้มือคว้าจับสิ่งของได้เป็นเบื้องต้น ดังนั้นหนังสือนิทานเริ่มแรกจึงควรมีลักษณะเป็นของเล่นที่ทำจากผ้า หรือพลาสติกที่ปราศจากสารพิษ นอกจากนี้

นิทานที่มีคำพูดเป็นคำๆแล้ว เพลงกล่อมเด็กก็ถือว่ามีความสำคัญมาก เช่นเดียวกับภาพที่มีสีสันสดใส

หนังสือนิทานสำหรับเด็กอายุ 2 – 4 ปี

เด็กวัยนี้จะสนใจคำพูดที่มีถ้อยคำคล้องจอง ชอบซักถามเพราะความใคร่รู้ใคร่เห็น ชอบให้พี่เลี้ยงหรือพ่อแม่ร้องเพลงหรือท่องคำคล้องจองให้ฟัง โดยเฉพาะเพลงกล่อมซึ่งเด็กจะนั่งฟังจนมั่นใจ และจะร้องหรือเล่นกับตุ๊กตาในที่สุด เด็กจะจำคำลงท้ายของแต่ละประโยคของคำคล้องจองโดยออกเสียงตามหรือเปล่งเสียงร้องตามด้วยเป็นคำๆ นิทานเรื่องยายกะตาเด็กจะชอบมากและชอบเรื่องเล่าที่มีคำคล้องจองสัมพันธ์กัน เช่น ยายกะตา ปลุกกล้วยปลุกงาให้หลานเฝ้า หลานเฝ้า เอ้าแต่ปั่นวุ้นปั่นควาย อีกาภิเลยมากินถั่วกิงนาของตากะยาย ยายมายายดำ ตามาตาตี หลานคนดีก็เลยร้องไห้แงๆ

หนังสือนิทานสำหรับเด็กอายุ 4 – 6 ปี

เด็กวัยนี้จะให้ความสนใจเกี่ยวกับตัวเองน้อยลง และหันมาสนใจสิ่งแวดล้อมรอบๆตัวมากขึ้น แต่ความสนใจของเด็กในวัยนี้ยังเป็นระยะสั้นๆ คำกล่อมที่มีคำคล้องจอง เช่น เพลงกล่อมเด็ก เด็กยังชื่นชอบอยู่ คำทายที่ประหลาดปัญญาเด็กจะชอบมาก และนิทานที่เป็นคำประพันธ์สัมผัสคล้องจอง เด็กๆจะชอบมากด้วย เช่น หนุมากับหนูมา หนูมากับหนุมี่ หนุมี่มีตุ๊กตามา หนูนามีตุ๊กตามี เป็นต้น นอกจากนี้เด็กวัยนี้ยังจะชอบนิทานที่มีตัวเดินเรื่องหรือตัวละครของเรื่องเป็นสัตว์พูดได้ เช่น หม่าป้าคุยกับหนูน้อยหมวกแดง

3. โทรทัศน์

หากพ่อแม่ปล่อยให้ลูกได้ดูโทรทัศน์ หรือใช้โทรทัศน์เลี้ยงดูลูก เพราะสามารถสะกดลูกให้นั่งนิ่งๆได้นาน ลูกก็จะติดโทรทัศน์อย่างรวดเร็ว แต่พ่อแม่ไม่ทราบว่าโทรทัศน์ได้ใส่อะไรในสมองของลูก และมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของลูกอย่างไรบ้าง รายการโทรทัศน์มีอิทธิพลกับเด็กมากโดยเฉพาะเด็กวัยประถมศึกษา เนื่องจากเด็กวัยนี้ได้รับความกดดันจากเพื่อน เพื่อนมีอะไรก็ต้องมีบ้าง ลักษณะการดูโทรทัศน์ของเด็กแต่ละวัยจะแตกต่างกัน โดยทั่วไปเด็กขวบปีแรกจะเดินผ่านมามองทีวีเพียงแวบเดียวแล้วผละออกไป จะใช้เวลาดูโทรทัศน์ไม่เกินร้อยละ 10 – 15 ของเวลาทั้งวัน เพราะไม่รู้ว่าภาพในโทรทัศน์คือสัญญาณภาพผ่านหลอดแก้ว จะไม่รู้ว่าภาพในโทรทัศน์ไม่ใช่ของจริง มีความรู้สึกว้าวสิ่งต่างๆทั้งหลายในโทรทัศน์จะหลุดออกมานอกโทรทัศน์ได้ อย่างเช่นสัตว์ประหลาดที่น่ากลัว เด็กจะเกิดความกลัวว่ามันอาจจะออกมาจากโทรทัศน์มาทำร้ายได้

เด็กที่ดูรายการโทรทัศน์ที่มีการต่อสู้ก้าวร้าวรุนแรงจะเป็นคนชอบต่อสู้ก้าวร้าวรุนแรง ในขณะที่เด็กที่ดูรายการโทรทัศน์ที่สร้างสรรค์จะเป็นคนสร้างสรรค์จะเล่นเกมแบบสร้างสรรค์ การดูโทรทัศน์จะมีผลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาทางสมองโดยเฉพาะกระบวนการเรียนรู้ และส่งผลต่อการใช้ภาษาของเด็ก เด็กจะมีการเลียนแบบการใช้ภาษาจากทางโทรทัศน์

เช่น มีการใช้คำแปลกๆ เด็กที่ดูโทรทัศน์มากๆ จะไม่มีการเล่นแบบสมมติซึ่งเป็นการเล่นที่สำคัญ ต่อพัฒนาการของเด็ก การดูโทรทัศน์ยังทำให้เด็กไม่ทำอย่างอื่นที่ควรจะทำในช่วงเวลานั้นๆ ส่วนเด็กที่ไม่ดูโทรทัศน์มากจะใช้เวลาเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว สร้างโลกเล็กๆ ของตัวเองขึ้นมา เด็กกลุ่มนี้จะเป็นเด็กที่ให้ความร่วมมือดี เป็นผู้นำที่ดี และไม่ก้าวร้าว เด็กที่ดูโทรทัศน์มากเกินไปจะเป็นเด็กที่มีอารมณ์แปรปรวน ซี้โมโห ค่อนข้างเครียด ร้องไห้ง่าย เพราะฉะนั้นพ่อแม่ควรจำกัดเวลาดูโทรทัศน์แค่ 1 – 2 ชั่วโมงต่อวัน และกำหนดรายการโทรทัศน์ที่ลูกจะดูด้วย (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2542 : 72 – 73)

จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นหนังสือภาพ หนังสือนิทาน โทรทัศน์ ล้วนมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของเด็กในวัยอนุบาล เพราะเด็กในวัยนี้ชอบฟังนิทาน พ่อแม่ผู้ปกครองเล่าเรื่องจากหนังสือภาพให้เด็กฟัง นอกจากนี้เด็กยังชอบดูโทรทัศน์ เนื่องจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่มีเวลาอยู่กับเด็กตลอดเวลา ก็จะปล่อยให้เด็กดูโทรทัศน์คนเดียว ทำให้เกิดการเลียนแบบการใช้ภาษาจากโทรทัศน์ จึงเห็นได้ว่าสิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาล้วนมีบทบาทต่อการใช้ภาษาของเด็กเป็นอย่างมาก รวมทั้งเทคโนโลยีต่างๆ ด้วย เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองต้องช่วยกันดูแลเด็ก เลือกสรรสื่อต่างๆ เพื่อให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม